

33. Dr. Čermelj Laro
Dobracova 6/II
LJUBLJANA

ISTRA

»Jadranski koledar« stane 10 Din.
Zepni koledar »Sot« stane 8 Din
Kdor naroči obadva jih dobi za
18 Din. franko

GLASILO SAVEZA UGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

BANKROT IN ABESINIJA KONKORDAT IZMEDJU ITALIJE I VATIKANA BEZ VAŽNOSTI

Ljubljana, 17. nov. 1935. — (Agis.) —

Ko je fašizem v Italiji vzel oblast v roke, se je zavedal, da je eden glavnih pogojev njegovega obstanka, da uredi razvratne italijanske gospodarske razmere. S svojo usodo je na ta način vezal usodo financ in usodo nacionalne valute. Da v tem ni uspel z brezmišelnim in brezglavo gospodarsko politiko, ki je šla vsa v smeri, da pribavi v roke države čimveč sredstev, ne upoštevajoč pri tem potreb narodnega gospodarstva, širokih ljudskih slojev in skupnih koristi, postaja posebno zadnji čas vedno bolj jasno. Življenjski standard italijanskega naroda je s tako pretirano gospodarsko politiko padel na nivo, ki je mnogo nižji od predvojne stanja.

Razvoj italijanskih fašističnih financ gre v isti smeri kot smo videli pri liri, k bankrotu! Dočim je v prvih šestih letih fašističnega vladanja, v dobi gospodarske konjunktura, kolikor toliko se uspevalo uravnavati državni proračun, se kaže od l. 1929 v fašističnih financah že obupna borba, kako izravnati stalno naraščajoče primanjkljaje. Nastop svetovne gospodarske krize je fašizem v pogledu državnega proračuna skoro ignoriral. Ni pristopil k zmanjšanju budžeta, zlasti izdatkov, kakor so delale druge države, nego je ostal pri starem. Če je bila izvršena štednja, ni šla ta na račun celotnega proračuna, marveč posameznih postavk zato, da so se lahko povečali izdatki za oboroževanje. Ta prihranek je prizadel najbolj široke območane mase (večkratno obštetno zniževanje plač in mezd) in prosveto. Stalno so se povečavale tudi subvencije hiračiji italijanski industriji, bankarstvu in pomorstvu. Višina celotnega proračuna (letno 20 do 22 milijard) izgleda za državo kot je Italija, naravnost neverjetna in pretirana. Se bolj pa nas začudi dejstvo, da gre polovica te vsote v glavnem za oboroževanje in odplačevanje javnega dolga. (5 milijard za vojsko, 5 do 6 milijard za anuitete dolgov). Po mnenju fašističnega službenega ekonomista Mortara, znaša letni nacionalni dohodek 65 milijard lir. (1.1933). Danes je ta dohodek gotovo mnogo manjši. Ako vzamemo v obzir višino letnega proračuna s vsoto do 22 milijard in dodamo k temu še samoupravni davčni vijak vidimo, da to absorbira skoro polovico narodnega dohodka. V proračunskem letu 1933—34. je znašal deficit 6.377 milijonov lir. V l. 1934—35. pa 2.974 milijonov lir. V to vsoto je vstela izredna postavka 620 milijonov lir kot dotedanji izdatki, to je do aprila tega leta, za abesinsko ekspedico. Iz govora, ki ga je imel ital. finančni minister Thaon de Revel, se razvidi, da je za l. 1935—36. predviden primanjkljaj 1.657 milijonov lir pri dohodkih 17.988 milijonov lir in izdatkih 19.645 milijonov lir. V teh izdatkih niso všteti stroški za abesinsko ekspedico, ki znašajo do danes skoro 2 milijarde. Obeta se torej, da bo letošnji primanjkljaj presegel vse dosedanje. Edina redukcija proračuna je ta, da so ukinjene subvencije industriji. Ta je letos tudi ne rabi, ker ji gre posel zaradi vojne konjunktura izredno dobro. Lansko leto pa so samo železnice pokazale 900 milijonov primanjkljaja, dočim so pošiljke emigrantov dosegle komaj desetinsko predvidene vsote. Ravno tako so obštetno nazadovale dohodki paroplovbe.

Posebno poglavje faš. financ in največje rano italijanskega gospodarstva tvori javni dolg. Pred vojno je znašala obremenitev na prebivalca 50.62 zlatih lir, ob nastopu fašizma 56.98 zl. lir. dočim znaša danes 110 zlatih lir. To pomeni, da se je pod fašizmom državni dolg podvojil. Danes znaša javni dolg Italije okrog 107 milijard lir. Ako po mnenju angleške gospodarske revije »The Economist« upoštevamo različne garancije, ki jih je prevzela država za reorganizacijo industrije in bankarstva, znaša ta dolg okrog 160 milijard. To je približno toliko kot znaša celotno narodno premoženje! Res, da je pretežni del tega dolga notranji dolg, toda posledice tega slabega gospodarjenja bodo morale prenašati še vrste generacij in italijansko narodno gospodarstvo bo na ta način omrtvičeno za dolgo dobo let. Pred kratkim je bilo razpisano že zopet novo posojilo »za obrambo kolonij«, ki je buje doseglo izredno velik uspeh.

Fašizem se rad hvali, da je pod njegovim režimom bilo izvršenih za 31.4 milijard lir javnih del in da se je za to vsoto povečalo narodno premoženje. V resnici izgleda stvar malo drugače. Vsa ta javna dela so izvršena s pomočjo prisilnih notranjih posojil. Funkcijo posojevalca vrše redno javno-pravni denarni zavodi pri katerih se steka skoro ves teško prištedeni denar italijanskega ljudstva. Na ta način je fašizem mirno lahko plasil vsako leto po dve posojili in šel pri tem do skrajnosti. Ne bo dolgo tega, ko bo slišati, da državne finance ne morejo več zadovoljiti odplačilom obresti in anuitet in da na drugi strani javno-pravni denarni zavodi ne morejo za-

MNOGO ISTARSKIH SVEČENIKOV POD POLICIJSKIM NADZOROM — NEUSPJELA INTER VENCIJA BISKUPA PEDERZOLLA

Pula, polovicom novembra. Puljski prefekt Cimoroni smatra se i za duhovnog poglavara u svojoj provinciji. Bez obzira na biskupski ordinarijat u Poreču, koji je inače bio uvijek, od aneksije Istre Italiji do danas, orudje u rukama fašističkih vlasti, puljski je prefekt, očito s pristankom viših političkih faktora, još prije nekoliko mjeseci izdao naredbu, da još preostali hrvatski i slovenski svećenici ne smiju podučavati našu djecu vjeronauku u materinskom jeziku. Isto tako prefekt Cimoroni zabranio je tom naredbom svećenicima govoriti sa njihovim vjernicima u hrvatskom ili slovenskom jeziku. Prefekt nije ostao samo na tim riječima, već se i grozio svećenicima preko policijskih organa s konfinacijom ili gorim kaznama.

Fakat je naime da su bili radi pristupa te naredbe puljskog prefekta, koja je u očitoj protuslovlju s odredbama konkordata, do danas opominjani i stavljani pod policijski nadzor tako da ne mogu više slobodno vršiti svoje svećeničke dužnosti ovi svećenici porečko-puljske biskupije:

Vladislav Premate u Juršićima u Rovinji;

Ivan Pavić u Novakima kraj Pazina i Antun Gerolami u Valturi.

Još veći broj tako kažnjenih župnika ima u onom dijelu Istre, koji pripa-

da tršćanskoj biskupiji, i gdje su se koliko toliko sačuvali na svojim mjestima slovenski i hrvatski svećenici.

Tu su bili pod strogi policijski nadzor stavljeni slijedeći župnici:

Josip Vidal u Kringi;

Toma Banko u Sv. Ivanu od Šterne;

Pravoslav Filipčić u Lindaru;

Rudolf Barbiš u Čepiću;

Franjo Krizmančić u Brdu kod Čepića;

Leopold Miklavčič u Zamasku;

Šime Milanović u Cerah;

Gabrijel Piščane u Klancu.

Svi ti župnici i župeupravitelji su bili kažnjeni samo radi toga što su jugoslavensku djecu učili u skladu sa načelima i propisima katoličke crkve u njihovom materinskom jeziku. Ili su bili kažnjeni zato što su sačuvali hrvatske i slovenske natpise na slikama križnoga puta u crkvi; što su govorili sa svojim vjernicima hrvatski ili slovenski ili su pak po službenoj potrebi posjećivali svoje slaven-ke druge u susjednim župama ili su pak posjetili tršćanskog biskupa Fogara u Trstu, proti kojemu su fašisti lanjske godine vodili oštru kampanju.

Policijskim nadzorom kažnjeni svećenik ne smije prije određenog sata u jutro iz kuće i ne smije ostati preko određenog sata u večer izvan kuće. Svoje mjesto može ostaviti samo uz posebnu

dozvolu, koju mora tražiti za svaki slučaj posebno i ne smije pohađati javne lokale, kao što ne smije govoriti sa osobama, koje su u fašističkim očima sumnjive. Teško je zamisliti kako može takav svećenik vršiti svoju vjersku službu pod tim okolnostima.

Protiv takvog neosnovanog i nepravdnog postupka je protestirao čak i sam porečko-puljski biskup Pederzoli, koji je inače dosada uvijek podupirao fašističke vlasti u njihovoj borbi protiv slavenkog pučanstva u Istri. On je protestirao kod puljskog prefekta Cimoronia i upozorio ga da su njegove naredbe u protivnosti s odredbama konkordata. Prefekt je biskupu odgovorio da je konkordat samo krpica papira i da su odredbe u konkordatu samo riječi koje nemaju više nikakove vrijednosti, te da se mora već jednom svršiti sa uporabom slavenkog jezika u crkvama u Istri.

Porečki je biskup čitav slučaj na to, navodno, prijavio višim crkvenim vlastima u Rimu, ali do danas se ne vidi nikakvog uspjeha njegove prijave. Medjutim pitanje je uopće, hoće li doći do kakvog rezultata, obratno: moglo bi se prije zaključiti po riječima visokih crkvenih dostojanstvenika kojima pozdravljaju čete koje odlaze u Afriku, da su i oni suglasni s postupkom fašističkih vlasti protiv jugoslavenske manjine u Julijskoj Krajini.

PROGON STAROSLOVENSKOG JEZIKA U ZADRU

Što vlasti zahtijevaju od svećenika reda Male Braće

Zadar, 20. novembra. U Zadru postoji jedna crkva sa staroslovenskim bogoslužjem i propovijedima u crkvi, na našem jeziku. To je crkva sv. Mihovila, u kojoj su svećenici minoriti, t. j. pripadaju redu Male Braće. Medjutim održavanje ove crkve postaje danomice sve teže. I ako crkva ima svoje staro pravo da se svećenici služe narodnim jezikom, to im se pravo sve vi-

še osporava i vlasti traže da se, radi tobožnje kontrole, služba božja obavlja na latinskom, a propovijedi na talijanskom jeziku. Svećenici crkve opiru se ovim preizajanjima sa opravdanom tvrdnjom, da je ovo jedina crkva sa staroslovenskim bogoslužjenjem u Zadru, i da je ona u samom interesu crkve i vjere ovoga kraja.

ITALIJANSKE DRŽAVNE OBLASTI ŠIKANIRAJU NAŠE LJUDI PRI ČITANJU SLOVENSKIH ČASOPISOV

Gorica, novembra 1935. — (Agis.) V zadnjem času se množio primjeri o zaplambi naših listov, ki prihajajo iz Jugoslavije, kakor tudi druge šikane proti prodajalcem in kupovalcem časopisov. Kljub velikemu ogorčenju, ki vlada v Italiji proti tujim proizvodom in drugemu ter seveda predvsem proti inozemskim listom, moramo tu ločiti sovražno razpoloženje Italijanov in fašistov proti našim listom, kar se je zaradi napetega mednarodnega položaja še povečalo. Mi smo s to sovražnostjo vedno računali in vedno dokazovali, da ni nikakor ponehala kljub vsem lepim besedam o prijateljstvu z Jugoslavijo. Nad prodajalci in kupovalci slovenskih listov so se navadno znašali fašisti in drugi, ki niso bile baš udarne osebe. Seveda ni govora, da bi bili za ta dejanja pokli-

cani na odgovornost.

Kakor pa poročajo iz Gorice, se je dogodilo, da so organi javne varnosti karabinieri ustavili na cesti nekega kmeta iz Vipavske doline, ki je v mestu kupil slovenski časopis in ga natančno izprašali zakaj je pravzaprav kupil list, kakšni so bili njegovi nameni itd. itd.; na koncu se je moral še legitimirati, nakar so vzeli njegove podatke na zapisnik. To pomeni, da ga bodo držali vedno pod kontrolo, kar pa je najmanj. S tem bo vedno izpostavljen pri vsaki najmanjši stvari šikanam policije in fašistov. Kaj se pravi biti zapisan v črni knjigi, mislimo, da že vsakdo ve. To je tudi dokaz, da državne oblasti budno pazijo na vse tiste, ki čitajo naše liste.

dostiti zahtevam vlagateljev. Končno bo tudi tu plačala račun ljudska masa. Da so ta javna dela izvršena v produktivne svrhe bi bila likvidacija javnih dolgov gotovo lažja; toda grós fašističnih javnih del, je popolnoma prestižnega in strateškega značaja.

Ravno tako porazno sliko daje zunanja trgovina, ki je stalno pasivna. Posebno za letos se pričakuje velika pasivnost zaradi velikanskih nabav za vojno potrebne materijala. Lansko leto je znašal pasivni saldo 2.45 milijard, letos se pričakuje okrog 5 milijard lir deficita.

V tako stanje je prišlo italijansko narodno gospodarstvo pod 13 letnim izmaganjem faš. režima. Danes nima Italija niti denarja niti kredita. Prekomerna zadolženost je vzrok, da gre danes vsa štednja in polovica nar. dohodka zato, da država lahko poravnava dolgove, izvršuje nerentabilna javna dela in da se lahko oborožuje. To vede samo do katastrofe. Nič ni čudnega zato če se je fašizem moral odločiti za igro, ki naj bi mu prinesla rešitev iz tega stanja. Vrgel je na kocko vse, ves razpoložljiv italijanski kapital je vrgel v eno podjetje, t. j. zavojevanje Abesinije. Fašizem danes govori: ko zasedemo Abesinijo dobimo zopet kredit in sanirali bomo naše finance. Fašizem se tega zaveda, da vsako zavladačevanje pospešuje krizo in polom finance. Zato se mu mudi in skuša z vso silo čimprej doseči svoj cilj. Toda če upošte-

vamo danes še poleg tega vso mednarodno nenaklonjenost, ki si jo je nakopal in pa težave ob katere zadeva pri zavojevanju tuje dežele, si ne moremo misliti ugodnega in za fašizem rešilnega konca. — (Z —)

5 MILJARD LIR ZA VOJNO V ABESINJI!

Zadnje poročilo italijanske državne banke z dne 30. septembra t. l. je prineslo poleg drugega tudi postavke za vojno v Africi pod naslovom »za posebne potrebe v kolonijah vzh. Afrike« v času od julija do septembra:

za kolonijalno ministarstvo	1.000.000.000 lir
za vojno, mornarsko in letalsko ministarstvo	2.145.000.000 lir
za častniški ustroj	93.815.000 lir
	3.738.815.000. lir
za postavke od februarja do junija	1.149.076.000 lir

Skupaj 4.887.896.000 lir
Sorazmerno je bilo potrošenih okoli 600 milijonov lir na mesec, ali okoli 20 milijonov na dan. V času vojne pa so te postavke zvišane tudi na 100 milijonov na dan. Ali ne bi bilo bolje izvesti meliorizacijo zemlje v Siciliji, Kalabriji, Sardiniji, Bazi-likali, Abrucih itd., kakor izvajati neko negotovo kolonijo.

ŠOFER KOMISIONARJA SLOVENSKIH LISTOV V TRSTU ARETIRAN ODVEDEN V RIM — IZPUŠČEN IN VRŽEN IZ STRANKE

Trst, novembra 1935. (Agis.) — Veli-ka razprodajalna inozemskih listov v Trstu Parovel je vzel v zakup tudi slovenske liste, ko so bili ti dovoljeni v Italijo in jih razpošiljala trafikam v razprodajo. Tako je razpečeval »Jutro«, »Novosti«, »Slovenca« in »Glas Naroda« po vsej Julijski Krajini. dokler se ni že itak napeto stanje zaradi abesinske vojne oziroma zaradi sankcij, še bolj poostroilo.

Naši listi so se v Primorju zelo dobro prodajali. Sai ni nič čudnega. Naše ljudstvo čita zelo mnogo, če le more. V zadnjih letih pa mu je bila skoraj popolnoma prepe-vedana dušna hrana v svojem jeziku, zato se je oprilelo. Kljub velikemu riziku, da se izpostavi novim fašističnim šikanam in preganjanju slovenskih listov z vso silo. Pred trafikami, ko so prišli listi, so stale vrste naših ljudi, kmetov, obrtnikov, intelektualcev pred prodajalnami, kjer so imeli slo-venske časopise. Fašisti tega niso mogli prenašati in so se začeli služevati svojih znanih metod: dalali so piti olje (to pot celo maznilo, ker se je moroče izkazalo, da ricinovo ne »purgira« narodne zavesti v zadostni meri....). Zaradi sankcij so vdarili po tujem blagu in to jim je ravno prav prišlo, da so se zagnali proti našim listom.

Kakor poročajo iz Trsta to je zopet za-radi slovenskih listov izkupil neki Italijan, šofer razprodajalca slovenskih listov v Trstu Parovela N. Ta šofer je imel nalogo, da je v Postoini razdelil pošiljke naših listov na italijansko pošto za vse trafike. Samo zaradi te svoje službe je bil aretiran, orepelian v Rim, kjer je bil vsestransko zaslišan. Jasno je da mu niso mogli doka-zati ničesar protidržavnega in so ga zato morali izpustiti. Zato so mu pa odvzeli izkaznico in fašistični znak. Že samo to je zadosti huda kazen, ker je tako onemogo-čen in je s tem postal sumljiv element.

PREGANJANJE SLOVEN-KEGA ČASOPISJA V GORICI

Gorica, 17. novembra 1935. (Agis.) V zadnji številki našega lista smo poročali da je moral prodajalec Molesini biti radi prodaje slovenskih časopisov mazično olje. Po vestih, ki smo jih prejeli, pa vidimo, da ni ostal edini in da so bili tudi osta-lim, ki prodajajo časopise iz Jugoslavije, z vsemi sitnostmi onemogočati poslova-nie. Tako je moral biti na kvesturi ricinovo olje (trafikant pri kapucinih. Lastnica trafike pri gledališču na je vsled tega, ker je mo-rala biti ricinovo olje, zbolela in je bila v veliki nevarnosti za življenje. Kakor izgleda iz te in drugih vesti o preganjanju sloven-skega časopisja; hočejo fašisti z veli-kimi šikanami in preganjanjem onemogočiti izvrševanje mednarodnih dogovorov.

Violina izjava na 15-godišnjicu Rapalla

U posljednjem broju našega lista donijeli smo izjavu talijanskog poslanika u Beogradu grofa Viole agenciji Avala o prijateljskim odnosima Italije i Jugoslavije. U toj izjavi grof Viola najsrdačnije je govorio o poboljšanju odnosa između Italije i Jugoslavije. On je rekao:

»Naši se odnosi svakoga dana poboljšavaju. Naš je zajednički interes, da živimo kao dobri susjedi. Valja nam raditi na uklanjanju svakog nepovjerenja. Sve što budemo činili treba da bude odobreno od javnoga mišljenja naših dviju zemalja.«

Ta je izjava po svojoj formi i po svom sadržaju nešto što nije ni izdaleka u skladu s onim što misle dva »javna mišljenja naših dviju zemalja.« Bez obzira na marseljski proces i na sve drugo, dovoljno je da se pročita i samo jedan broj našega lista, da bi se vidjelo kako je između fraza i stvarnosti velika diferencija. Zašto da nabrajamo detalje, kad su i g. Viola poznati.

Ali zašto je g. grof Viola izabrao baš dan 15-godišnjice Rapallskog ugovora da da jednu takvu izjavu?

PREFEKT JAVNO PRIJETI ČOVJEKU KOJI ŠIRI ANTIFAŠISTIČKE GLASOVE

Ono što ranije nije bio običaj sad se događa. Puljski prefekt Cimoroni objavio je u novinama, da je preko karabinjera zaprijetio Giorgiu Boscolu, iz Pirana, da će ga progoniti, ako ne prestane sa širenjem antifašističkih glasova protiv općinskih vlasti u Piranu. Ta je nova metoda političkog progona izazvala senzaciju.

UKIDA SE RASVJETA U SELIMA

U nekim istarskim selima postojale su na uglovima, naročito uz cestu, svijeće na petrolej. Sad se to ukida, da bi se štedio petrolej, koji Italiji treba za rata. U gradovima, gdje je rasvjeta električna smanjit će se na polovicu jčina žarulja. U javnim uredima ložit će se jedna peč za dvije sobe. U školama će biti po mogućnosti — zima...

ČITAVU JE ITALIJU OBUHVATILO JEDNO ČUDNO LUDILO

To se ludilo manifestuje i u mijenjanju naziva na hotelima, kinematografima, dućanima itd., samo zato, jer ti nazivi mirišu malo na engleski ili francuski, a ti su narodi danas najveći neprijatelji Italije, jer su proveli sankcije. Zato »Vedetta d'Italia«, riječki fašistički list piše, da na Rijeci jedan »Thea room« mijenja ime u Sala Adua, a Cinema Parigi, da bi morao mijenjati ime u Cinema Impero. Hotel Royal morao bi se prozvati Albergo Reale. Razumije se, tim se pisanjem prisiljava vlasnike tih hotela i kinematografa da tako postupaju, jer inače jao njima.

ABESINIJA NA GORIŠKIM ULICAH

V Gorici so spremenili imeni ulic Via Lunga in Via Scuola Agraria v ulici Via Macalle in Via Adua. — Pasticceria Francese v Trstu je dobila novo ime: Pasticceria (slastičarna) Adua.

AVTOMOBILI V JULJSKI KRAJINI

Dne 30. júnija t.l. je bilo v Julijski Krajinu in Zadrú 12.900 motornih vozil. Trst in tržaška provinca jih je imela 6537, goriška 2299, puljska 1920, reška 1839, in Zadar 305. Trst ima 3265 luksuznih avtomobilov, 79 avtobusov, 304 kamionov, 274 prikolic za kamione, 1565 motobicklov, 1 poljedelski traktor, 49 cestnih traktorjev. Po številu vozil je Trst na 21. mestu. Milan in provinca je na 1 mestu s 32.268 vozil. Agis.

NOVA ZASTAVA.

Obmejni miliciarski oddelek na Razdobju je dobil pred kratkim novo zastavo. Podelitev je bila dokaj slovesna. Prisostvovali so predstavnik oblasti iz Idrije ter mnogo vojaštva. — Agis.

KOMENDATOR GENERALNI PROVIKAR DELL'ACQUA

Msgr. Angelo Dell'Acqua, ki je prišel za nadškofom Margottijem iz Carigrada v Gorico in je tu nekaj mesecev opravljal službo generalnega provikarja, je zapustil goriško mesto. Nastopil je svojo novo službo v Rimu kot rektor romunskoga zavoda. Za časa svojega bivanja v Gorici je bil od vlade imenovan za komendatorja.

NOVO PODESTA PULE

Za novo podedstata v Puli je bil imenovan profesor Alojzij Draghičchio. Doslej je vodil občinsko upravo prefekturni komisar dr. D'Alessandro. Novi podedstata se je pred leti priselil u Pulo.

OBČINSKI TAJNIKI POD NADZORSTVOM

V Breginju, Koprivi in Čepovanu so bili občinski tajniki postavljeni pod nadzorstvo, ker niso dovolj ekspeditivno izvršili nujnih odredb prefekturne oblasti.

FANTJE OSUMLJENI, DA SO POVZROČILI ANTIFAŠISTOVSKI KRATEK STIK IZPUŠČENI IZ ZAPOROV

Sv. Peter na Krasu, novembra 1935 (Agis) — Pred časom je naš list poročal, da je bilo zaradi kratkega stika na električnem toku na dan proglasa mobilizacije v Italiji. aretiranih večje število fantov iz Knežaka in Bača. Oblasti so videle v tem

protidržavno akcijo zlasti, ker je bila s tem onemogočena prilika, da bi poslušali Mussolinijev govor, ki so ga prenašali po radiu. Osumljenim in aretiranim fantom pa niso mogli ničesar dokazati, zato su bili vsi oproščeni.

Na Rijeci je uhapšen jedan trgovac

JER JE SAKRIO ROBU, KOJA PONESTAJE.

Riječka kvestura je uhapsila trgovca Josipa Smerdua, starog 44 godine, s motivacijom, da je sakrio u magazin robu, koja ponestaje uslijed zabrane uvoza, pa je time htio spekulirati iskorištivši ratno vrijeme. Bit će predan sudu zbog toga.

Za jedan dan je po naredjenju riječkog podedstata zatvorena trgovina Rozalije Zavrl, jer se nije pokoravala naredbama, koje su izdane povodom sankcija.

VELETRGOVEC ORSAN MORAL PITI RICINOVO OLJE

Nerazumljiva nevhaležnost proti bivšemu fašistu

Gorica, 15. novembra 1935. (Agis.) — Iz neznanih razlogov so pričeli preganяти v Gorici veletrgovca Orsana, ki je morai poskusiti tudi ricinovo olje čeprav je Itali-

jan. Svoječasno je bil znan v Gorici kot italijanaš in fašist. S čim se je zameril, nam zaenkrat ni znano.

TRGOVCU TRPINU V GORICI ZAPRLI TRGOVINO

Prodajal je živila po preveč nizki ceni

Gorica, 15. novembra 1935. (Agis) — Z novimi strogimi uredbami, ki so jih pričeli izvajati zlasti nad trgovci, so prizadeli predvsem naši trgovci. Zgleda in vsak dan postaja bolj jasno, da so te odredbe naperjene predvsem proti njim. Če že ni to res, pa jih vsaj lokalne oblasti izvajajo tako, da so zlasti slovenski trgovci na slabšem. Brez dvoma jim je prišlo to zelo prav, posebno če imajo namen gospodarsko uničiti naše ljudi. Iz seznama, ki ga priobčujemo na drugem mestu in iz imen je jasno razvidno, da so med kaznovanimi zlasti Slovenci.

Značilen pa je primer, ki se je dogodil goriškemu veletrgovcu Trpinu, ki je imel specerijsko trgovino z dvema podružnicama, ki so mu jih pred kratkim zaprli. Motivirali so ta svoj odlok s tem, da je tehtal s slabimi tehtnicami, ki ne odgovar-

jaio predpisom. Iz dekreta je razvidno, da so bile te tehtnice v vseh treh trgovinah v neredu. Vendar na je pravi vzrok čisto drugie. Znana je že konkurenca, ki se vodi od nekdaj v Gorici med slovenskimi in italijanskimi trgovci, kjer imajo seveda slovenski trgovci z ozirom na deželo ugodnejši položajvečje konkurenčno možnost. Ni čudno če se torej italijanski trgovci poslužujejo za uničenje tega, vseh mogočih sredstev. Tako so tudi Trpinu pripravili policijsko preiskavo, ki je seveda ugotovila neko napako pri poslovanju, čeprav iz trte izvito in je tako zaprla podietie.

Imenovani Trpin je namreč prodajal po zelo nizki ceni živilienske potrebšćine. Kakor znano ima sedaj v zalogi okoli 500 q koruzne moke, ki se bo brez dvoma radi tega ukrepa oblasti pokvarila.

GORIŠKA KVESTURA LEGITIMIRALA CERKVENE PEVCE NA POGREBU PRVAŠKEGA ŽUPNIKA JOS. PRIMOŽIČA

Gorica, novembra 1935. (Agis) — Potreba prvaškega župnika se je udeležilo veliko število prebivalstva iz vipavske doline, posebno iz Prvačine in okolice. Ob tej priliki so se poslovlili ob blageza pokojnika tudi cerkveni pevci. Na grobu sta pela dva cerkvena zbora iz okoliških vasi. Kakor

donavadi je bila goriška kvestura tudi tu prisotna po svojih številnih agentih. Slovenske žalostinke jim nikakor niso bile všeč. Zato so jih začeli ovirati s tem, da so vsakega posebej poklicali in jih legitimirali ter zapisali.

Strogi nadzor nad prometom Zadra s jugoslavenskom okolicom

Jugoslavenskim državljanima, stanovnicima treće pogranične zone, obzirom na to da je Zadar proglašen slobodnom lukom, nisu se do sada nikada pravile bilo koje smetnje o izveženju trgovačkim artiklima i živežnim namirnicama. Premda su talijanske vlasti odredile koliko pojedino lice može i smije izvesti iz Zadra živežnih namirnica, nisu se nikada pravila pitanja, da li se izvoznici drže postojećih propisa ili se takovi propisi po njima krše i prekoračuju. Već od početka talijansko-abesinskog spora, organi talijanskih pograničnih vlasti počeli su voditi djelomičnu, a u zadnje vrijeme i strogu kontrolu, koliko se trgovačke robe i živež-

nih namirnica izvaža preko granice. Nekojim jugoslavenskim državljanima, koji inače stalno borave u Prekome i uživaju pogodnost sa pograničnim kartama za prelaz u Zadar, pravile su talijanske vlasti pitanje, kada je svaki od njih za obiteljske potrebe namjeravao izvesti preko 10 kg brašna, koliko je za svako lice predviđeno da može izvesti. Takovo je pitanje pravljeno i sa ostalim artiklima. Osim svega, a u vidu štednje, u Zadrú se je štednja počela provadjati i na samoj javnoj električnoj rasvjeti, tako da je sada Zadar u noćno doba osvijetljen sa 75 posto manje žarulja, nego li je bio ranije.

MEJA V OKOLICI POSTOJNE MOČNO ZASTRAŽENA

Postojna, novembra 1935. — (Agis) Vsa meja napram Jugoslaviji je zlasti v zadnjem času močno zastražena. Posebno veliko pozornost pa polagajo fašistične oblasti na mejo v okolici Postojne. Tu je ves obmejni pas natrpan najrazličnejših uniformirancev, ki strogo pazijo na ves

promet ne samo ob meji in tik za njo, ampak tudi v zaledju. Stroge odredbe so uvedene najbrže zaradi vojaških ubežnikov, v prvi vrsti pa zaradi mnogoštevilskih utrd, ki so jih tu deloma že dogotovili, deloma pa so še v delu.

O DOGODKIH V AFRIKI IN POSLEDICAH NE SME NIHČE GOVORITI

Reka, novembra 1935. — (Agis) — V tukajšnje zapore so pred časom pripeliali nekega mladeniča, doma iz Knežaka na Pivki. Bil je aretiran in zaprt, najbrže na podlagi ovadbe, ki se je nanašala na to, da je pripovedoval, kaj je vse videl in slišal v času, ko se je nahajal v neki vojaški bolnici. Aretirani je bil namreč mobiliziran, a zaradi bolezní poslan v bolnico in od tam domov. Doma je kot vsak, ki kaj podobnega doživi, pripovedal kaj je vse videl in slišal. Zlasti o bolnikih in ranjenicah, ki so prišli iz italijanskih kolonij vzhodne Afrike in katerih baie ni malo. Oblastem pa to ni bilo po volji, zato so fanta areti-

rane in ga zaprle, a je bil po nekaj dnevih zapora poslan domov. Fašistične oblasti skušajo na vse načine, da bi zatrle vsakršne govorice, ki se nanašajo na stanje vojnih operacij v Afriki, zlasti pa one vesti, ki govorijo o stanju naših ljudi, zdravih in bolnih, pa četudi popolnoma odgovarjajo resnici. Zato strogo prepovedujejo vsakem mobiliziranecu, ki pride domov, da ne sme o razmerah in doživljajih ničesar povedati niti svojim najbližjim. Na ta način skušajo tudi preprečiti, da ne pridejo posamezne vesti o resničnem stanju in o razmerah v katerih živijo naši volaki, v inozemstvo.

LOVSKI ČUVAJ RAZOROŽEN

Lož, 14. novembra 1935. (Agis). — Italijanske obmeine oblasti so pred časom izvršile obsežno preiskavo v okolici Leško-ve doline, ki leži tik ob meji. Dva neznanca sta nekega dne razorožila graščinskega lovskega čuvala in zginila v gozdu. Na

ovadbo prizadetega so italijanske oblasti izvršile strogo in natančno preiskavo in obširno poizvedovanje, kljub vsemu pa niso mogli ugotoviti, kdo sta bila korajžna neznanca.

1000 MALIH BALONA JE ODNIJELO 50.000 ANTIFAŠISTIČKIH LETAKA U ITALIJU

Komitet za Lombardiju tajnog antifašističkog udruženja »Giustizia e Libertà« pustio je negdje na talijanskoj granici 1000 malih balona. Svaki balončić je ponio 50 letaka, a povoljni vjetar ih je odnio u Italiju gdje su popadali. U tim letcima se govori protiv rata u Africi i protiv fašizma. Trošak za tu malo »ekspediciju« iznašao je oko 4000 lira.

TAJNI LETACI PROTIV RATA U MILANU.

»Il Nuovo Avanti« javlja iz Milana da su se u gradu proširili u velikom broju tajni letci protiv rata. Policija grozničavo radi da bi pronašla rasturivače tih letaka, ali do sada bez uspjeha.

VOJAKI NOČEJO ODPOTOVATI

»Giustizia e Libertà« iz Pariza poroča, iz Milana, da ni hotelo večje število vojakov, ki so se pripeljali z vlakom iz Benetije, odpotovati naprej v vzh. Afriko. Zaradi nediscipliniranosti so morali poklicati karabinerje, ki so vzpostavili red. (Agis).

NOVI VPOKLICI

Objavljen je dekret, s katerim so poklicali pod orožje podporočnike in vojaške topokartografske specialiste letnikov 1904 do 1912. Z drugim dekretom so vpoklicani podporočniki in vojaški letnikov 1907 1908, 1909, 1910 in 1912, ki spadajo h karabinerjem pešcem in jezdecem. (Agis).

LUKA U BRINDISI MINIRANA.

Na vijesti u stranoj štampi da je luka u Brindisi minirana, fašistička vlada je kategorički to opovrgla. Medjutim »Giustizia e Libertà« u zadnjem broju ponovno tvrdi u jednoj vijesti iz Brindisia, da je luka zaista minirana usprkos svih demantija.

OPEKARNE V OKOLICI GORICE DELAJU.

Gorica, novembra 1935. (Agis) — Kot zelo značilno za današnji položaj v Italiji je, da so pričeli posamezniki, ki imajo količkal denaria, vlagati ga v neopremičnine, predvsem zidati nove stavbe. Tako se opaža, da so pričele razne opekarnje v okolici Gorice do dolgem času zopet delati, med drugimi tudi Mozetičeva opekarna v Vrtoibi, ki je počivala precej časa, skoro od kar je bila nova.

PREMLAČEN

DRŽAVNI ODVJETNIK

U nekoliko mjesta Italije došlo je do tvornih napada na čitatelje stranih novina. Tako je u Bergamu došlo do tučnjave između građana i grupe fašističkih studenata. Nekoliko vojnika je stalo u obranu građana, ali su bili kasnije kažnjeni. U Bergamu se dogodio, osim toga, još jedan tipičan slučaj za razumijevanje stanja u Italiji. Jedan gospodin je u kiosku kupio »Petit Parisien«. Milicioneri i fašisti, koji su pazili na one što kupuju strane novine, napali su tog gospodina štapovima. Iza kako su ga isprebijali, ustupavilo se, da je taj gospodin — glavni državni odvjetnik (procuratore del ore) u Bergamu.

ARETACIJE DELAVCEV V TOVARNAH »ALFA-ROMEO«

Italijanske policijske oblasti so aretirale precej delavcev v tovarnah letal, avtomobilov orožja itd. »Alfa Romeo«, ker se je pojavilo v delavskih vrstah veliko vznemirjenje zaradi vojne v Abesiniji. (Agis)

SLOVENCİ NISO VREDNI DA SE UDELEŽE VOJNE V AFRIKI

Št. Peter na Krasu, novembra 1935 (Agis) — Kot navadno vsako leto, tako tudi letos neoprestano nalezujejo našo mladino s predvojaškimi vajami. Letos so oblasti zaradi izostajanja še bolj rigorozne kot doslej in mladina mora orenasati čim dalje večje šikaniranje. Ob neki priliki se je inštruktor predvojaških vaj v bližnji vasi izrazil, da Slovenci prav za prav niso toliko vredni, da bi sodelovali pri velikopotezni afriški vojni in sledili Mussolinijevi poti. Po njegovem mnenju tudi ni za vse take nevedne državljane prostora v Italiji, in je najboljšie, da izkinejo čez gozd v sosednjo državo.

ČEKELIN I U ZATVORU PRAVI VICEVE

Poznati trščanski humorista dobio je u zatvoru, gdje se sada nalazi, kaznu trodnevnog gladovanja, jer je i tamo počeo da pravi krvave viceve na račun fašističke Italije. Pitao je tamničara zna li on zašto je Mussolini naredio talijanskim listovima da smanje svoj obujam i zašto se općenito šteti papirom. Tamničar, razumije se, nije znao da odgovori, a na to mu je Čekelin odgovorio:

»Zato, jer mu treba papir za štampanje papirnatih lira!«

DESET DANA ZATVORA ZADARSKOM TRGOVCU JELENKOVIĆU

U vezi sa mjerama koje poduzimaju vlasti, kažnjen je zadarski trgovac Jelenković iz ulice San Domenico sa 10 dana zatvora zbog špekulacije sa živežnim namirnicama.

BISKUP PEDERZOLLI I SANKCIJE

Blagoslivlje Ducea

Dne 9 novembra, izdao je jedno pismo, koje je objavio puljski »Corriere Istriano« od 13 novembra pod naslovom: »Bože blagoslovi Italiju, Kralja i Dučea«. On je to pismo pročitao pred predstavnicima civilnih i vojnih vlasti na rodjendan talijanskog kralja. Pismo je upućeno kleru njegove biskupije. U tom pismu govori o ratu, pa kaže, da majka Italija mora da vodi taj rat iz razloga ekspanzije i zbog svoje civilizatorske misije. Ko bi se bio nadao, kaže Pederzoli, da će Italija, koju je Sveti Otac Papa tako veličao u svom govoru bivšim ratnicima, biti od Društva naroda prikradena. Društvo naroda postavilo je svojim držanjem u pitanje mir čitavoga svijeta. Italija je prisiljena da ratom osvaja ono, što joj pripada. Pederzoli se divi velikom Mussolinijevom pothvatu i sazivlje božji blagoslov na Italiju, Kralja, Mussolinija i vojsku koja ratuje. Pederzoli naredjuje svećenstvu svoje biskupije, koje mora da nadahnjuje pučanstvo, da učestvuje u svim silama u naporu domovine. Svećenici moraju moliti da Italija pobijedi u tom ratu. Osim toga imaju u crkvama sabirati u ratne svrhe.

TANK KAO OLTAR

Sve talijanske novine donijele su jednu sliku, koja nije svakidanja. Na talijanskoj fronti u Abesiniji ima više kapelana, koji po neki put služe misu. Tako je prilikom jedne takve mise za oltar upotrebljen jedan tank. Na tanku je postavljeno sve ono, što je potrebno za službu Božju. Na slici se vidi sva grozota tanka. Svećenik stoji u paramentima pred njim, a na tanku strši u zrak raspeti Krist.

CERKEV PROTI SANKCIJAM

Kakor poroča rimska agencija »Corrispondenza«, so pristojne cerkvene oblasti odredile vsem župnikom, da se moraju pridružiti akciji protu sankcijam ter omejiti porabo električne razsvetljave v cerkvah, sveč u drugega blaga. Pri duhovniških opravilih se ne smejo posluževati avtomobilov, nego le vozov z vprežno živino. Cerkvena oblačila in druge potrebščine morajo biti italijanskega izvora. Vsa umetniška in druga dela v svrhu olepševanja cerkva se morajo poveriti italijanskim umetnikom in obrtnikom.

VLADIMIR MAKOVEC NOVOMAŠNIK IN VICEREKTOR

Zadnje nedeljo, dne 10. t. m. je slovesno daroval svojo prvo sv. mašo g. Vladimir Makovec v Stomažu pri Ajdovščini. Novomašnik je določen za vicerektorja v goriškem nadškofijskem malem semenišču.

I ZADARSKI BISKUP GOVORI FAŠISTIČKI O ABESINSKOM RATU.

Dne 4 novembra na velikoj fašističkoj paradi u Zadru nastupio je i zadarski nadbiskup Munzani i održao je govor, koji se nije nimalo razlikovao od govora, koje su održali fašistički hijerarhe o afričkom ratu. On vjeruje u pobjedu talijanskog oružja i poziva na molitvu za pobjedu Italije, koja nosi civilizaciju jednom barbarskom narodu.

NADEBUDNO PISMO MARGOTTIJA

Gorica novembra 1935. (Agis). Ob priliki obilježnice zmagae dne 3. novembra je goriški nadbiskop Margotti poslao udanostno pismo goriškomu prefektu u katerem je izjavil: »Jaz in moji dobri duhovniki ter verniki obnavljamo vso ljubezen do naše domovine Italije z nado da njeni sinovi v vzh. Afriki doprinesejo nič manjšo zmagao kot je bila ona najsлавnejša v svetovni vojni.«

SVEĆENICI U ITALIJI AGITIRAJU ZA RAT U AFRICI

»Regime fascista« od 31 prošlog mjeseca javlja o govoru fratara Facchinettia u Rimu, koji da je, između ostaloga, rekao i ove »evanđeoske« riječi:

»Bog bdije nad ovom našom Italijom, bdi je i blagoslivlja je. Bog je blagoslivlje zato što je Italija na strani prava i pravde. Rim je domovina svijeta, onaj Rim gdje je Krist rimljanin, civilizirao narode koji su bili u najmračnijem barbarstvu. Taj Rim ne može ni danas da se odreče te svoje misije, on se neće odreći tog svog mandata zato što bi neki htjeli radi svojih interesa da Rim spriječe u toj njegovoj misiji. Mir da, rekao je Sveti Otac pred mjesec dana u govoru ratnicima, ali mir osnovan na pravdi. I snagom molitve Italija će pobijediti svoje neprijatelje. Pobijedit će i triumfirat će i ponijet će u one daleke zemlje sa trobojkom i znak krsta.«

SLIKE I CRTEŽI KOLEDARA
„SOČE“ USPJELI SU OSOBITO

U JUŽNOM TIROLU

ZABRANJENA SU POSLJEDNJA ČETIRI NJEMAČKA LISTA

Bez obzira na dobre odnose sa Austrijom

Bozen, novembra 1935. — Bez obzira na dobre odnose s Austrijom, fašistička Italija zabranila je ovih dana posljednje ostatke njemačke štampe u Južnom Tirolu. Sad povodom sankcija, kad su svi talijanski listovi morali reducirati svoj obujam radi štednje s papirima Italija je našla dobru priliku, da zabrani njemačke listove Južnog Tirola. Bozenski prefekt Mastromattei izdao je dekret o zabrani, u kojem kaže, da se ti listovi zabranjuju zbog štednje s papirima... Doista bijedna isprika za jedno nasilje nad njemačkim karakterom Južnog Tirola. To ujedno pokazuje kako je bijedan odnos između te Austrije i fašističke Italije. Zašto nije Italija, ako joj njemačka štampa u Južnom Tirolu smeta, imala toliko odvažnosti da navede prave motive zabrane? Možda je na ovaj čin Mussolini htio da izvlači iz nepravilne kancelara Schuschnigg, ili je možda mislio, da će u hitlerovskoj Njemačkoj tako njegovo zlodjelo naći na manji odjek. Zabrana je pogodila ove listove:

»Der Schern«, jedan periodički list, koji se bavio historijom, geografijom, etnografijom i sličnim naučnim radom, i koji je bio poznat zbog toga ne samo u Južnom Tirolu, nego i izvan njega.

»Die Frau« list za žene, za majku, domaćicu i općenito za ženu i njezin odgoj.

Austrijanci strahovito mrze Italiju zbog južnog Tirola

Veliki engleski list »Manchester Guardian« donosi članak svog specijalnog dopisnika iz Beča o javnom mnijenju u Austriji i o neprijateljstvu prema Italiji. U članku kaže i ovo:

»Jedan od vidljivijih znakova tog raspoloženja su simpatije, koje Abesinija uživa u Austriji. Čuo sam da su mnogi Austrijanci željeli da odu u Abesiniju i da se bore na strani negusa. Dalje izgleda da se narodu ovdje naročito sviđa, što Talijani napreduju vrlo polako. Svi se javno smiju »velikom talijanskim pobjedama«, o kojima bečka štampa ropski piše. Svi filmovi o Abesiniji su neobično popularni, naročito njemački film; kad se taj film davao kinematografi su bili stalno puni, dok austrijska policija nije zabranila davanje svih filmova o Abesiniji. Očigledno je bilo da se zabrana odnosila naročito na onaj film, protiv kojeg je talijansko poslanstvo nekoliko puta protestiralo kod austrijske vlade. Stanovništvo na svim mjestima ogorava Italiju, u kavanama, restauracijama ili gostionicama i u željeznicama. Ljudi se jedni drugima žale da je »zemlja koja nas je 1915 godine sramno izdala opet izabrana za saveznika!« — »Naša vlada je izabrana za prijatelja ugnjetavača naše braće u Tirolu!« Politička apatija u Austriji se pretvorila u vatrenu mržnju. Prije nekoliko nedjelja je bila obljetnica dana, kad je južni Tirol izgubljen za Austriju. Toga dana je Innsbruck osvanuo u crnini: svuda su se vijale crne zastave i mase svijeta su napunile crkve, da prisustvuju misama za poginule.«

Očajni seljaci na Siciliji pale općinske zgrade

»Il Nuovo Avanti« donosa dopis iz Palerma u kojem se opisuje očajno ekonomsko stanje u kojemu se nalaze sicilijanski seljaci. Između ostaloga javlja da su u četirima općinama seljaci zapalili općinske domove zato što nisu mogli više podnijeti poreze.

ITALIA REDENTA I NJENA AKCIJA U HRVATSKOJ ISTRI

PRIZNANJE PULJSKOG LISTA.

Puljski »Corriere Istriano« od 14 novembra donosi članak, u kojem govori o radu poznate institucije »Italia Redenta« po Istri. Govoreći o značenju akcije za odnarođjivanje slavenske djece list kaže, da je zadaća te institucije u pograničnim provincijama u prvom redu u tome, što još prije obavezatne školske obuke, uzimlje djecu iz kruga, u kojem se radijaju i odgaja ih u talijanskom duhu. List kaže da se dijete amalgamira plodnim kvasom talijanske civilizacije i talijanski jezik (l'idioma gentile) i tamo gdje zbog pritiska bivše Austrije i mješavine pograničnih naroda nije svijetlo latinske civilizacije moglo ranije prodirjeti. Sada ima u hrvatskoj Istri oko 60 azila za najmanju dje-

»Die Industrie und Handelszeitung«, list, koji je, kako mu naslov kaže, imao privredni karakter, te se bavio stručnim prikazivanjem industrijskih i trgovačkih pitanja.

»Der kleine Postillon«, list posvećen djeci, iz kojega su mala djeca njemačkog Južnog Tirola mogla da uče svoj materinji jezik, čitajući male priče, što im nije bilo dano u tuđoj talijanskoj školi.

To su četiri njemačka lista, koja su zabranjena. To je velik udarac za njemačku manjinu pod Italijom i nije ni čudo, da je taj događaj naišao na odjek u hitlerovskoj Njemačkoj. U Južnom Tirolu ima još štampe na njemačkom jeziku, samo to nije i po duhu njemačka štampa. Poznato je, da izlazi u Bozenu njemački dnevnik »Die Alpenzeitung«, ali taj je u fašističkim rukama i zadaća mu je da širi fašistički i talijanski duh u Južnom Tirolu, te je njegova uloga negativna s manjinskog gledišta.

DEZERTIRANJA IZ JUŽNOG TIROLA.

Pariska »Giustizia e Libertà« donosa: Vijesti iz Bozenu javljaju, da je situacija u Južnom Tirolu sve gora. Broj dezertiranja se povećava svakog dana, i usprkos svih policijskih mjera sve češće su manifestacije javnog mnijenja protiv fašističkog režima.

BOSANCI DOBROVOLJCI ZA AFRIKU

Čudni Talijani iz Mahovljana

U selu Mahovljanima kod Banjaluke žive kao kolonisti neki Talijani, koji su se doselili pred mnogo godina, pa tako niti oni, a niti njihova djeca ne znaju talijanski. Ali sarajevski konzulat ih vodi kao talijanske državljane i u Banjaluci je postavljen jedan talijanski činovnik, koji vodi brigu o toj talijanskoj koloniji čudne sorte. Sad pred nekoliko dana konzulat je nekim naročitim obećanjima uspio da u Mahovljanima zainteresuje neke od tih »Talijana« da se prijave kao dobrovoljci za abesinski rat. Imaju doskora da otputuju.

Tako smo pred par godina vidjeli jednu grupu djece iz tog sela, koju su vodili u Italiju na ljetovanje, a nijedno dijete nije znalo talijanski. U Italiji su im dali crne košulje i proglasili ih balilama.

FAŠISTIČKE MANIFESTACIJE U DUBROVNIKU

Zadarski »San Marco« donosi izvještaj iz Dubrovnika, u kojem se opisuje proslava Marcie di Roma, dana pobjede i rodjendana Victora Emanuela u jugoslavenskom Dubrovniku. Bila je svečana misa u crkvi sv. Roka, služio je talijanski pop Venanzoni, kateheta na dubrovačkoj školi Lege culturale. U društvu Unione Italiana održana je skupština, na kojoj je bilo govora o fašizmu, a govor je držao učitelj Renato Siberna (Žiberna). Klicalo se mnogo fašizmu i Mussoliniju. Pjevale su se na sav glas fašističke i ratničke pjesme.

TRŽAŠKI TRGOVCI SE REVOLTIRAJU

Tržaški trgovci, ki so v poslovnih zvezah z inostranstvom, so imeli v torek zborovanje, ki je bilo precej burno, kar ni čudno, saj živi tržaška trgovina skoro izključno od trgovskega prometa z državami, ki so se odločile za izvajanje sankcij.

VELIKA APŠENJA RADNIKA U MILANU.

»Giustizia e Libertà« donosa vijest iz Milana, da su među radnicima tvornice »Alfa Romeo« izvršena velika hapšenja. Porodice uhapšenih ne mogu da ništa doznaju o njima.

BROJ VLAKOVA I SVIJETLO SE SMANJUJU

Radi uštede ugljena u Italiji je ukinuto oko 40% brzih vlakova, a mnogo ih je prebačeno na elektriku. Čak je i u kućama smanjeno svijetlo, tako da je u hodnicima svih kuća u Italiji skinuato pola žarulja.

SITNE VESTI

V. S. Pietru v prov. Forli so žene demonstrirale pred županstvom in ga zasjede. Nastopile so proti vojni, zahtevale kruha in dela.

Veliko ogorčenje med sardinskim prebivalstvom je povzročilo postopanje fašistov, ki so nasilno odganjali matere, žene in seestre od vagonov pri slovesu odhajajoćih v Abesinijo. Prišlo je celo do spopada pri katerem sta bila dva mlava in več ranjenih.

V Napoliju, od kjer odhajajo čete v Afriko, se često ponavljajo demonstracije in ganljivi prizori ob slovesih.

Značilno je, da italijanski časopisi sploh ne poročajo o bolnikih, ki se vraćajo. Še bolj značilno pa je, da se vraćajo domov v bolnice sinovi bogatašev, dočim reveže spravljajo v razne zasilne bolnice in na egejske otoke.

Oblasti so izdale proglas tudi na žene, ki hoćejo v Afriko za sobarice, bolničarke in v druge vojaške za ženske primerne službe. Vendar pa je odziv zelo majhen.

V Livornu sta se od 180 akademikov javila za Abesinijo le 2, kljub vsem navduševalnim in presunljivim govorom.

V Tortoni so sklenili, da bodo dali za ducejevo slavo 100 fašistov prostovoljcev. Toda na poziv se ni javil nihče. Bili so odbrani.

V Formiju je koncentriranih okoli 14.000 »prostovoljcev« za Abesinijo. Bili so kaznovani radi upora. Spravili so jih v to taborišče, kjer jih sedaj trenirajo in vzgajajo za vojno. Toda med njimi se ponavljajo česti upori in vlada velika nezadovoljnost.

Vsled vojne so zastala v Milanu dela na sodni palači in vsa druga javna dela. Med delavci vlada velik obup.

V Milanu so bili v hitrem postopku kaznovani tihotapci z devizami na pet let robije in na milijonske globe.

Protu sankcijam so se izrekli tudi zdravnički in svojim članom poslali okružnico, da naj odslej kupuju zdravila samo u Italiji. Ne vemo pa če je to osamosvojitve vseh slučajih na mestu.

Na Goriškem je med drugim projektiranih, kot nova javna dela, sedem vojaških cest za skupno svoto 8.261.500 lir. Vseh načrtov za javna dela ki so že predloženi je 34 in skupni stroški znašajo 10.875.416 lir. Stiri petine gre torej za vojaška dela. Med cestami ki pridejo tu v poštev sta najvažnejši cesti v Trentu pod Triglavom in v Kanomlji pri Idriji. Restavriral se bo tudi goriški grad

Agis.

SIN MARŠALA CAVIGLE UHAPSEN.

U Rimu je uhapšen sin maršala Italije generala Cavigle. Mladi Cavigla je još u zatvoru. Motivi su nepoznati. General Cavigla je poznat u Italiji kao dvorski povjerljiv čovjek.

1000 MILANSKIH ADVOKATOV

je dobilo od fašističnoga tajništva pismene opomine, ker se niso prijavili za mobilizaciju dne 2 oktobra. Zaradi tega moraju prinesiti zadostna opravila.

(Agis).

JEDNA KNJIGA O GRANICAMA JUGOSLAVIJE

NAJTEŽE JE BILO UREDITI GRANICU S ITALIJOM

Poseban položaj Rijeke i Zadra — Njihova ekonomska ovisnost od jugoslavenskog zaledja — Rapalski ugovor, Rimski sporazum, St. Margaretske i Neptunske konvencije — Granice Jugoslavije na zapadu i sjeveru

Pitanje uredjenja granica i pograničnih odnosa između pojedinih susjednih država, bilo je vrlo važno i delikatno pitanje, koje je svršetak svjetskog rata namijenio novim državama. Što se tiče Jugoslavije, dovoljno je podsjetiti na to, da graniči sa sedam država, a da je poslije svjetskog rata imala urediti granice prema Italiji, Austriji, Mađarskoj, Rumunjskoj, Albaniji i prema Bugarskoj (na nekim važnim dijelovima) — pa da se vidi od kolikog je značenja bilo za nju pitanje razgraničenja prema spomenutim susjedima, osobito pak prema samoj Italiji.

O ovom su pitanju izašle kod nas dvije kratke ali vrijedne rasprave u »Godišnjaku jugoslavenskog udruženja za međunarodno pravo«, (drugi svezak 1934), a poslije toga su štampane i u posebnoj brošuri na francuskom jeziku (Règlement des Questions des frontières entre le Royaume de Yougoslavie et les états voisins... par Georges Andrassy et Stevan Tchircovitch, Belgrade—Paris).

U prvoj su raspravi obradjena pogranična pitanja između Jugoslavije na jednoj strani, te Italije, Austrije i Mađarske na drugoj strani a u drugoj prikazano uredjenje pograničnih odnosa prema balkanskim susjednim državama. Nas naravno zanima više prva rasprava, koju je napisao Dr. Juraj Andrassy, sveučilišni profesor u Zagrebu (drugu je napisao Stevan Čirković, tajnik jugoslavenskog udruženja za međunarodno pravo) jer je tu riječ o granici prema Italiji i prema Austriji, pa ćemo se zato pobliže upoznat s predmetom, koji obradjuje prof. Andrassy.

Autor, koji je poznat kao pisac s područja međunarodnog prava, obradio je svoj predmet isključivo s pravnog gledišta, te je svoju raspravu (koja obasije dvadesetak stranica), radi boljeg pregleda podijelio u tri poglavlja, u kojima najprije prikazuje granice historijske, kako su i kojim ugovorima određene, a zatim (u drugom poglavlju) spominje općenite odredbe, koje uređuju odnose na čitavoj graničnoj liniji sa pojedinom državom, poslije toga prikazuje posebne odredbe, koje se odnose na pojedine krajeve ili mjesta. Na kraju iznosi zaključak, koji se nameće iz čitavog razlaganja.

I mi ćemo ovdje poći ovim redom.

GRANICA JUGOSLAVIJE PREMA AUSTRIJI

uredjena je mirovnim ugovorom, potpisanim u St. Germainu, 10. septembra 1919. No za jedan dio granice dogovoreno je da ima odlučiti plebiscit. Plebiscit se imao obaviti na teritoriju, koji zaprema 2.120 km, sa 130.000 stanovnika. Taj je teritorij po čl. 50 St. Germainskog ugovora bio podijeljen u dvije zone, južnu i sjevernu. Najprije se imao obaviti plebiscit u južnoj zoni, a zatim, ako ispadne povoljno za Jugoslaviju, i u drugoj zoni. No to nije bilo potrebno, jer je glasovanje (10. oktobra 1920) ispalo na štetu Jugoslavije.

Granica prema Mađarskoj određena je Trianonskim ugovorom potpisanim 4. lipnja 1920, dok su pogranični odnosi uređeni tokom vremena kasnije.

NAJTEŽE JE BILO UREDITI GRANICU, A PO TOME I POGRANIČNE ODNOSI S ITALIJOM

Nacionalne rivendikacije Jugoslavena, kaže autor doslovce, premda su bile u skladu sa vodećim principima o novoj organizaciji Evrope, došle su u sukob sa talijanskim aspiracijama, koje su se osnivale na jednom međunarodnom ugovoru. Pregovori u pogledu granica, bili su vrlo teški, a do sporazuma je došlo tek poslije mnogo dramatičnih peripetija (u Rapallu, 10. XI 1920).

Rijeka je, kako je poznato, po Rapalskom ugovoru postala slobodna država. Ali je ovo rješenje bilo vrlo kratkog vijeka. Rijeka je ubrzo prestala postojati kao posebna država, a sporazumom u Rimu između Jugoslavije i Italije (27. januara 1924) pripojena je Italiji.

Ovim ugovorima, Rapalskom i Rimskom, slijedile su St. Margaretske konvencije (potpisane u Rimu 23. X 1924) kao nadopuna Rapalskom ugovoru i Neptunske konvencije (od 20. VII 1925) kao nadopuna sporazumu u pogledu Rijeke. Ovim konvencijama regulirani su pogranični odnosi, posebna pitanja, koja je valjalo riješiti u interesu pučanstva u t. zv. pograničnoj zoni. Ta pogranična zona, za koju su predviđene uzajamne olakšice u pogledu prelaza granice, carinskih i drugih povlastica ekonomske prirode, obasije područje na 10 km od granične linije sa svake strane. (Prema Austriji i Mađarskoj može ta zona sezati i do 15 km, s Italijom ne više od 10 km.) Inače su pitanja prometa, trgovine kao uopće ona pitanja, koja nisu isključivo pogranična, već imaju veće značenje, regulirana trgovačkim ugovorima između Jugoslavije i njezinih susjeda Italije, Austrije i Mađarske.

POLOŽAJ RIJEKE I ZADRA POSEBNO JE, IZ MNOGIH RAZLOGA, UREDJEN

Ekonomske i geografske ova dva grada naslanjaju se na jugoslavensko zaledje,

pa je Italiji bilo stalo da regulira pitanje ekonomskog opstanka i napretka ovih gradova. To joj je zaslugom Jugoslavije u priličnoj mjeri i uspijelo, a što nije i više, razlozi leže u neprirodnosti same granice.

Iz rasprave Dra. Andrassyja vidi se, koliko je Jugoslavija izašla ususret Italiji u pogledu Zadra, da se ovom gradu u njegovim abnormalnim okolnostima omogući život.

Zadar, poznato je, ne spada u talijansko carinsko područje, da bi mogao konkurirati jugoslavenskim lukama. U konvenciji (iz godine 1922) kojom su pak uređeni odnosi Zadra sa njegovom jugoslavenskom okolicom, istaknuto je načelo, da između Zadra i okolice postoji međusobna ovisnost koju treba posebnim odredbama utvrditi. U konvenciji je predviđeno najprije da »Jugoslavija neće podržati izvoz stanoviteljskih artikla iz Zadra u pograničnu zonu nikakvim posebnim taksama, niti bilo kakvim zaprekama. A pošto sam Zadar fatalno ovisi od uvoza izvana, Italiji je uspjelo da se Jugoslavija obveže da neće upotrebiti nikakve iznimne mjere protiv svog uvoza u Zadar. Dapače još i više: Jugoslavija je pristala na obvezu da se sve one posebne mjere koje bi mogla primijeniti na svoj izvoz, ne mogu nikako odnositi na izvoz stanoviteljskih produkata (žito, drvo) u Zadar. Tako, zaključuje pisac, Zadar se može opskrbljivati produktima iz svoga zaledja kao da ne postoji međunarodna granica između tog grada i njegova zaledja.

RIJEKA JE KAO I ZADAR UPUĆENA NA SVOJE PRIRODNO ZALEDJE

Ona je zapravo još više od Zadra povezana sa jugoslavenskim zaledjem. Rijeka predstavlja prirodan i izgrađen izlaz i za mađarski, a znatnim dijelom i poljski promet, koji je upućen preko Jugoslavije. Italija je sa svoje strane poduzela razne mjere da osposobi Rije-

ku u današnjim prilikama, koliko toliko na samostalan život (punto franco, slobodna carinska zona itd.) da uzmogne konkurirati Sušaku. A između Jugoslavije i Italije trebalo je riješiti čitav niz pitanja, da se uredi trgovački promet preko Rijeke (sporazum o riječkoj luci, o kolodvoru, carinske olakšice itd.) i urede pogranična pitanja prelaza granice, režima nad Riječinom, snabdjevanje vodom i električnom strujom za pogranična mjesta u Jugoslaviji, sporazum u pogledu riječke bolnice itd., uopće za sva pitanja, koja su od vitalnog interesa za stanovništvo pograničnog pojasa s jedne i s druge strane. Postoji čitava zgrada konvencija, kaže autor, koje reguliraju položaj Rijeke i njezinog prirodnog zaledja.

Na kraju svoje rasprave prof. Andrassy iznosi neke zaključke interesantne s gledišta međunarodnog prava. Među ostalim konstatira da su mogući zadovoljavajući pogranični odnosi i tamo gdje to može izgledati kao osobito teško. Interesantna je i definicija po kojoj granica i pogranični pojas uopće nije nešto apstraktno, nije zid koji dijeli dvije susjedne države, već područje, veće ili manje, koje živi svojim posebnim životom — miješano područje, koje imade svoje osebujuće lice, posebne potrebe i posebno pravo, uopće kraj koji služi ekonomskom posredovanju između država i sili na kolaboraciju.

Valja da još na kraju naglasimo i to, da pisac upotrebljavajući u stranom svijetu poznatije nazive kao Plume, Zadra, Klagenfurt itd., ne zaboravlja spomenuti uz te nazive i naša imena — Rijeka, Zadar, Celovac... Onaj koji se podrobnije bavi političkim odnosima između Jugoslavije i Italije, i uopće njezinih susjeda, kao i našim specijalnim problemom morat će svakako posegnuti za ovom raspravom zagrebačkog profesora.

„Times“ iznosi, kako je Italija došla do Julijske Krajine
Radje Rijeku, nego kolonije

Najveći londonski list »Times« donosi dopis iz Italije u kojem prikazuje nepopularnost Društva naroda u Italiji.

Jedan od prvih razloga talijanskog nezadovoljstva sa Društvom naroda je u tome što Talijani smatraju da Društvo naroda predstavlja jednu pravnu prepreku ostvarenju izvjesnih njihovih aspiracija. Talijani tvrde da se s njima postupalo nepravično na konferenciji mira, gdje su dobili vrlo malo. Medjutim Talijani moraju priznati da su oni na konferenciji mira prošli rdjavo baš svojom krivicom.

Nije istinito tvrdjenje da se Italija borila zabadava u svjetskom ratu. Zbog toga sa svojim saveznicima, Italija je doprinijela rušenju svog vjekovnog neprijatelja. Habsburška imperija ne postoji više. Italija je oslobodila sve svoje sunarodnike pod Austrijom i još dobila južni Tirol sa 200.000 Njemaca, Istru sa 600.000 Slavena i Zadar i Rijeku. Medjutim, oni se žale da nisu dobili nikakve kolonije. Glavni razlog da Italija nije dobila nikakve kolonije je taj da ih nije vješto tražila. Ona je najviše insistirala na tome da dobije Rijeku i Dalmaciju, iako je Sonino Lon-

donskim ugovorom priznao pravo Hrvatske na Rijeku. Italija je tražila Rijeku i Dalmaciju, Dalmaciju i Rijeku, kao da je ništa više ne interesuje. Tvrde se da je Wilson u jednom trenutku nudio Talijanima kolonije ako se odreknu svojih zahtjeva na Jadranu. Medjutim, Talijani su uzeli ovaj predlog kao uvredu. Oni su ostali kod svojih zahtjeva.

Poslije rata Talijani su bili za stvaranje jednog autoritativnog Društva naroda, ali njihovi naponi u tom pravcu nisu uspjeli. Godinama se pokazivalo sve više da je Društvo naroda jedna nemoćna ustanova ili da namjerno nije u stanju da riješi ma šta. Fašizam je srušio i izmijenio sve i doprinio je nepopularnosti Društva naroda. Talijanski narod borio se za svoju slobodu protiv tudjina, ali nije se borio za unutrašnju slobodu u zemlji. U istini, Talijani nisu nikada upoznali istinske građanske slobode. Italija ne očekuje ništa od Društva naroda. Bez obzira šta će se dogoditi u skoroj budućnosti, jasno je da će sva odgovornost pasti samo na Mussolinija ili na talijanski narod.

MUSSOLINIJEV SAN

U Rimu na Via del Impero Mussolini je dao izgraditi u kamenu istu ovakvu kartu, koja prikazuje rimsko svjetsko carstvo u vrijeme njegove najveće rasprostranjenosti za imperatora Trajana, u 98—117 g. svojim govorima uvijek spominje tradiciju abesinskog rata mišljenje da Mussolini namjerava ostvariti odnosno obnoviti staro rimsko carstvo ovako kako ga prikazuje ova karta... Divan san!

dao izgraditi u kamenu istu ovakvu kartu, koja prikazuje rimsko svjetsko carstvo u vrijeme njegove najveće rasprostranjenosti za imperatora Trajana, u 98—117 g. svojim govorima uvijek spominje tradiciju abesinskog rata mišljenje da Mussolini namjerava ostvariti odnosno obnoviti staro rimsko carstvo ovako kako ga prikazuje ova karta... Divan san!

SAMOODREDJENJE ABESINACA...

ČUDNA TEORIJA VIRGINIA GAJDE.

Poznati čehoslovački list »Praške Novine«, od 16. novembra, donose na uvodnom mjestu članak, u kome, osvrćući se na pisanje Virginia Gajde u »Giornale d'Italia« o pravu samoodredjenja abesinskih pokrajinskih poglavica u Tigri i Ogadenu, koji su se pokorili Talijanima — ironizira ovu novu Gajdinu teoriju.

Gajda tvrdi, da je ovo akt samoodredjenja u pravom smislu te riječi, koji će nesumnjivo imati odlučujući značaj prilikom rješavanja abesinskog problema. Kad je »bilo dovoljno u svjetskom ratu, kaže Gajda, da se pojavi kakav Hrvat uz srpsku vladu ili da se formira jedna legija čehoslovačkih dobrovoljaca protiv Austro-Ugarske, pa da se odmah prizna Hrvatskoj i Čehoslovačkoj pravo na njihovo otcjepljenje od Austro-Ugarske, onda se dakle mora ukazati na ovaj primjer iz svjetskog rata, koji je sankcionisao Versailleski mir, sada, kad je u pitanju Abesinija«.

»Praške Novine« pišu:

Zaista je čudno, kako olako i lakomislno može talijanski fašistički novinar i političar da se igra s razlozima, za koje očigledno misli, da su ozbiljni i umjesni. Svaki djak može da ga pouči, da se Čehoslovaci i Hrvati nisu otcjepili od Austrije pod pritiskom tudje vojske, niti je bilo dovoljno, da se protiv habsburške monarhije izjasni kakav Hrvat ili da se formira jedna čehoslovačka legija, već je bila potrebna duga borba za oslobođenje, u zemlji i u inostranstvu, da bi saveznici uvidjeli, da smo u ratu sa Habsburgovcima. To bi gospodin Gajda morao da zna, kad se znatan dio ove borbe vodio i na talijanskoj teritoriji, pa kada bi se toga sjetio, možda ne bi vrijedjao čehoslovačku i jugoslavensku borbu za oslobođenje, upoređujući je sa dezerterstvom abesinskih sitnih poglavica, koji prebjegavaju Talijanima ili zato što su prisiljeni, ili za srebrenu talire.

Mi pak moramo da zapišemo i zapamtimo ovu teoriju o samoodredjenju naroda, da bi je mogli u zgodnom momentu prišiti g. Gajdi, bude li se nekom prilikom bavio pitanjem Jugoslavena u Julijskoj Krajini i bude li tumačio kako je Italija došla do te zemlje...

ITALIJANOM PRETI
V PRIMERU KOLONIZACIJE
NEVARNOST
POABESINJENJA

ASIMILACIJA ASIMILATORJA

Zanimiva izvajanja angleškoga jezika-slovca J. T. Harringtona.

O tem, kaj čaka Italijane, če bi zmagali v Abesiniji, piše jezikoslovec J. T. Harrington, ki je dolga leta proučeval Abesinijo, njene jezike in psihološke pogoje in razvoje abesinske kulture.

Na vprašanje, kako bo z abesinskim jezikom in z abesinskim prebivalstvom če postane Abesinija italijanska kolonija, je dr. Harrington odgovoril:

Recimo, da se bodo Italijani v Abesiniji razširili tako, da pošljejo tja toliko svojih kolonistov, kolikor je Abesincev samih. Vemo, da je v Abesiniji zdaj 10 milijonov ljudi in da so antropološko vzeto sicer neenotni, vendar pa enotne barve, temnočrno rujav. Po izkušnjah s Portugalci v Afriki in tudi iz vse zgodovine človeštva lahko zanesljivo sklepamo, da bi se Italijani in Abesinci krvno popolnoma zmešali. Navzlic vsem družabnim, verskim in krajevnim razlikam bi bilo to samo vprašanje časa in nekega dne bi imel vsak potomec prvotnih italijanskih kolonistov v svojih žilah vsaj del abesinske krvi.

In ker bi bilo novo prebivalstvo Abesinije del prebivalstva velike Italije ter bi imelo na razpolago vsa moderna prometna sredstva med italijanskim položkom in italijanskimi gorami v Afriki, bi se začelo vračati deloma nazaj v domovino in prenašati tja abesinsko kri. Gotovo lahko trdimo, da bi se tudi Italijani v Evropi pomešali. Po krvi bi Abesinci končno zmagali nad svojimi gospodarji prav tako kakor so pred mnogimi stoletji zmagali Italijani po krvi nad plavolasimi in modrookimi Goti, ko so gotski kralji uvrstili Italijo v venec svojih držav. Zmaga po krvi je počasnejša, toda sigurnejša in slednjič tudi popolnejša od zmage z orožjem.

PLODOVITOST SLOVENSKEGA PREBIVALSTVA NA TRZASKEM

Po poslednjih uradnih podatkih je znašal naravni prirastek prebivalstva meseca oktobra v Trstu 81, v ostalih delih pokrajine pa 139 oseb, meseca septembra pa 107 odnosno 185. Če upoštevamo, da šteje podeželje le dve petini tržaškega prebivalstva, moramo znova ugotoviti, da je naravni prirastek povprečno štirikrat večji kakor v Trstu.

DE PETRIS OTISAO U AFRIKU

Famozni fašistički vodja iz Kopra, poznati razbijač i mrzitelj Slavena, advokat De Petris otisao je kao dobrovoljac u Afriku. I njegov je sin otisao u Afriku gdje bi se mogli zadržati...

DELA SLAVNEGA GORIŠKEGA SLIKARJA KAVČIČA V LJUBLJANSKI NARODNI GALERIJ

Ljubljanska Narodna Galerija je priredila razstavo risb slikarja Kavčiča in ob tej priliki je konservator dr. France Stelč razložil pomen in delo tega slavnega slovenskega rojaka.

Mojster Kavčič je umrl že leta 1828. kot direktor slikarske, kiparske in bakropisne šole na Dunaju. Bil je profesor slikarstva, akademski svetnik in šef slavnega oddelka za porcelansko manufakturno. Franc Kavčič ali Caucig, kakor se je sam podpisal po tedanjšnji, je bil rojen v Gorici leta 1762. Njegovi revni starši so prodajali sadje, dečko je pa v šoli kmalu pokazal tako velik talent za risanje, da ga je grof Vid Kobencelj poslal na Dunaj svojemu sinu Filipu in ta ga je priporočil samemu cesarju Jožefu II. Cesar ga je na svoje stroške poslal v Italijo. Talentirani Kavčič je študiral na akademiji v Bologni in v Rimu ter predvsem kopiral najznamenitejše mojstrovine tako dobro, da so jih na Dunaju učenci akademije rabili za vzorce. V Italiji je za Forlì in Imolì naslikal slike za velike oltarje. Več zgodovinskih slik je napravil tudi za svojega mecena grofa Filipa Kobencelja, mnogo pa celo za Mehiko. Čez sedem let se je spet vrnil na Dunaj, kjer je užival že tak sloves, da ga je vsemogočni kancelar knez Kautiz poslal v Mantovo, od koder je šel v Benetke za polnih pet let in pol. Kot mojster se je Kavčič vrnil na Dunaj in že leta 1799. postal profesor slikarstva in akademski svetnik. Solnčna Goriška je Dunaju poslala Franceta Kavčiča, ki je dunajsko klasicistično slikarstvo Napoleonove dobe pripeljal do najčistejšega razcveta.

Dolgo je Narodna Galerija pogrešala dela tega slavnega goriškega Slovenca. Z velikimi denarnimi žrtvami je predsedniku dr. Windischerju uspelo, da je dr. Stelč končno iz vsega materijala dunajske akademije izbral skoraj 100 risb, ki popolnoma jasno predočajo vso obširnost Kavčičevega življenjskega dela in znanja. Risbe so tako značilne, da upravičujejo trditev, da je danes Kavčič s 85 listi v Narodni Galeriji značilnejše in boljše zastopan, kakor z 100 risbami v svojih listih na Dunaju. Vse je tu od prvih kopij po klasični platinasti renesančnem slikarstvu, od malih risb, rastlin in rožic ter živalskih studij in pokrajin iz Trsta ter dunajske okolice, zlasti pa iz Italije do portretov aktov, osnutkov za oltarne slike tja do največjih kompozicij, ki se je z njimi najbolj proslavil.

HRVATSKA I SLOVENSKA ŠTAMPA NA SVJETSKOJ IZLOŽBI U RIMU.

Vatikanski »Osservatore Romano« od 30. oktobra piše, da se vrše velike pripreme za učešćivanje hrvatske i slovenske katoličke štampe na svjetskoj izložbi katoličke štampe u Rimu. Čitav posao oko toga podijeljen je na četiri dijela: 1. opći dio, 2. hrvatska katolička štampa, 3. slovenska katolička štampa i 4. Srbija katoličke manjine.

Interesuje nas, da li će na toj izložbi biti izložena ona hrvatska i slovenska katolička štampa, koja je u Julijskoj Krajini izlazila, a bila je od Musolinija zabranjena bez protesta od strane Vatikana.

»KAJ JE PRIMORSKA PRINESLA SLOVENSKE KULTURI«

U Ljubljanskoj Prosvetnoj zvezi predavao je poznati slovenski kritik prof. France Koblar o toj temi. Na predavanju ćemo se još osvrnuti.

KONCERTAT »ISTRE« NA SUŠAKU

G. Nikola Polić književnik i muzički kritičar, napisao je u »Primorskim novinama« ovaj laškavi prikaz o koncertu pjevačkog zbora »Istre« iz Zagreba održanom na Sušaku:

Možda i nije samo slučaj da je upravo u predvečerje otkrića spomenika Kralju, Velikom i Tragičnom, održan u Sušaku koncert Pjevačkog zbora društva »Istra« iz Zagreba, i to sa programom, u kome su bile pregledne prikazane umjetne i narodne pjesme iz Istre i iz Goričke; dakle iz ona dva kraja, u koja upire Brončani Kormilar, okružen Uskocima i Mornarima, sa Sokolskog Trga, svoj posljednji marsejski pogled.

Program koncerta, sastavljen iz dva dijela, a pod dirigiranjem Maestra Slavka Zlatića, muzičara Istranina, probrao je istaknute istarske i goričke kompozitore, koji su, sad uspjelo, sad manje uspjelo, kušali, da donesu tragove one otete zemlje, gdje još uvijek, usprkos nakaznih peripetija, žive uzdasi nesretnog Simona Gregorića, vedrog Gervaisa, te humor i tuga prekrasnih Matetićevih interpretacija istarske narodne pjesme.

U prvom je dijelu dominirao Matko Brajša, taj Nestor, a ujedno i prvi popularizator istarskog muzičkog blaga, sa kompozicijama od god. 1890 pa do 1926. »Predobri Bože«, »Mažurano moja«, »Barkarola«, »Sedela tužna grlica«. Istarska himna »Predobri Bože«, komponovana u duhu i maniri Vilka Novaka i F. S. Vilhara, prigodna je i za popularne koncerte dostatno zahvalna točka. Ostale njegove izvedene pjesme

NAŠA KULTURNA KRONIKA

PRVI PRIKAZ NAŠEGA KOLEDARA

Sušačke »Primorske novine« donose slijedeći prikaz »Jadranskog koledara«:

Ovaj koledar kojega izdaju već drugu godinu emigranti iz Julijske Krajine, izašao je u nakladi konzorcija lista »Istra« u Zagrebu. To je zapravo almanah Hrvata i Slovenaca iz Italije u kojem su saradivali mnogi poznati domaći i strani.

U njemu nalazimo slijedeća imena: dr. Ivan M. Čok, pretsjednik Saveza emigranata piše uvodnu riječ, pjesnici Mate Balota, Drago Gervais, Rikard Katalinić-Jeretov, Ante Dukić, Srećko Kosovel, Vera Kraševčeva, Mate Dvorinčić itd., dali su nekoliko odličnih pjesama od sada nigdje neobjavljenih. Političke članke i rasprave napisali su Charles Loiseau iz Pariza, Lujo Vojnović, Niko Bartulović, Ivo Grahor i pretsjednik Dodekanske omladine iz Atene g. Nontas Arcadis. Kulturno historijske rasprave su dali: Mirko Breyer, Josip Vuga iz Čeških Budjevojica, dr. Fran Ilesić, dr. Lavo Čermelj, R. Medin Dremovčev, Nikola Žic, Just Pertot, Jakov Vivotda i još nekoji, a beletristikom i raznim člancima su koledar obogatili Viktor Car-Emin, Ivan Pregelj, Bogomil Magajna, Ernest Radetić, Ante Rojnić, Hijacint Petris, Miho Kravac, Pero Trepov, Joško Žiberna i t. d.

Jedan dio koledara je popunila omladina iz Istre, Trsta i Gorice, počevši od učenika osnovnih škola do studenata univerziteta. Kao prvi prilog tog omladinskog dijela je crtica i pjesma Ferda Bidovca, omladinca streljanog na Bazovici kod Trsta. Ostali saradnici tog dijela su: Zora Rupena, S. Nabergoj, V. Bratulić, Kete Ema, Franjo Jaksetić, Sadar Marij, Srdjan Flego Srećko Dobrila, Anica Jukopila, Drekonja Slava, Marija Crnobori, P. Pribetić, I. Furlan, Marcellan Cvetko, Klavara Milenko i Marica Ribarić.

Naslovnu stranu je lijepo izradio ak. slikar Bohutinski a u koledaru je velik broj slika i karta Istre po narodnosti sa statistikom. Ima 224 stranice, a stoji 10.— dinara (deset dinara). Naručuje se kod: Uprave lista »Istra« — Zagreb, Masarykova ulica 28a II, ili u Ljubljani kod poduprave »Istre« Erjavčeva cesta 4a. Može se dobiti i kod svih emigrantskih društava, kao i u knjižarama.

Koledar su uredili Tone Peruško i Joško Žiberna.

KALENDAR »SOČA« štampan je ove godine u tri boje: smeđoj osnovnoj, zatim modroj i crvenoj. Omot — smeđe platno sa zlatotiskom — vrlo je ukusan. »SOČA« ima više podataka nego lani, osim toga je raskošnije opremljen nego svih prošlih godina. Cijena mu je ista Din 8.—, kao i dosada.

Naručujte naše kalendare kod uprave lista. »Jadranski kalendar« stoji Din 10.— bez poštarine, a »Soča« Din 8.— isto bez poštarine. Tko naruči jedan i drugi kalendar dobiva ih za Din 18.— franko.

»SLOVANSKY PREHLED« O JULJSKOJ KRAJINI I JUGOSLAVENSKO TALIJANSKIM ODNOSIMA

Poznata mjesečna revija »Slovansky Prehled«, koja izlazi u Pragu, u svakom svom broju redovito izvještava o stanju našeg naroda pod Italijom, na jedan rijetko precizan način, služeći se činjenicama, koje govore o jednom teškom nasliju. U svom sedmom i osmom broju ta revija donosi obilnu kroniku najnovijih događaja. Ne ćemo prevođiti te izvještaje, jer su iznesene stvari, koje smo i mi u našem listu opširno obradili i koje su našim čitateljima poznate, ali treba da naglasimo veliko značenje te kronike u toj ugodnoj reviji s obzirom na to, da se »Slovansky Prehled« čita u krugovima sviju onih, koji se interesuju slavenskom saradnjom u svim slavenskim narodima. Efikasnost tog izvještavanja je dakle velika.

Citirat ćemo iz sedmog broja jedan

»SOČIN« 225. DRUŽABNI VEČER

Prostorna dvorana »Soče« pri »Levu« je bila v soboto zvečer nabito polna članov, med njimi pa je bilo tudi mnogo gostov. Sočani so otvarjali že XVI. sezono svojih družabnih večerov, ki že daleč slove po svojih odlično izbranih predavanjih in predavateljih. Otvoritev nove sezone je bila posebno svečana, ker je predaval častni predsednik g. dr. Dinko Puc o za vse aktualni temi.

Večer je pričel mladi pevski zbor »Soče« pod vodstvom skladatelja g. Rožanca, ki je spet pokazal lep napredek svojega marljivega zbora.

Predsednik g. dr. Anton Šaplja je otvoril sezono s kratkim nagovorom o ogromnem kulturnem delu, ki ga ima dru-

štvu za seboi, saj je bilo že 225. predavanje na sobotnem večeru, obenem pa se je zahvalil vsem predavateljem ter naznanil, da bo tudi to zimo vsa.ih 14 dni družabni večer s petim letom predavanja, ki so za nje zagotovljeni že najbolj znani predavatelji.

Vsestransko zanimivo in široko razpredeno predavanje častnega predsednika g. dr. Dinka Puca o državah v gospodarski borbi, je trajalo skoraj dve uri, in je tako globoko poseglo v probleme, ki se dandanes tičejo slehernega, zlasti so pa ob sedanjih dogodkih pereči še prav posebno za vse članstvo »Soče« in njih rojake.

Zahvala nadzornika g. Urbančiča zaslužnemu častnemu predsedniku je prišla prav vsem iz srca, saj so udeleženci družabnega večera po predavanju razpravljali le o njegovih resni vsebini.

odišu monotonošču neke pseudo-romanlike, baš kao i Hajdrich (»V tihi noći«); naprotiv Hajdrichovo »Morje Adrijansko«, u efektnoj izvedbi, standard je tačka svakog svečanog nacionalnog koncerta. (Sjetimo se samo izvedbe ovog zbora po bugarskoj »Rodini«). Nešto živiji štimung unosi Leban svojom birtaškom poskočnicom »Veseli družbo«, tipično slovenskom društvenom veselom pjesmom, koju može da otpjeva i svaki »ad hoc« postavljeni zbor. U znaku neke molitve, nerazumljivo je djelovao Prelovčev zbor »Oj Doberdobi«.

Ako je prvi dio patio od neke staračke melankolije, zato je drugi dio koncerta, u živim, toplim i snažnim bojama, dao sliku one i nesretne i vedre Istre, koja se tako lirska, a u sitnim detaljima, preljeva kroz čarobni putopis Zagorca, Franje Horvata-Kiša, nazvan »Istarski puti« (prvobitno »Tristia ex Istria«). Tu je, u prvom redu, Ivan Matetić-Ronjgov, svojom potrebom, dubokom, u harmonijskim gradacijama snažnom i do monumentalnosti uzdignutom kompozicijom »Čaće moj« (narečovanje za ocem), koja ide u red naših najboljih horskih produkata, a svakako je to najbolje, što je Matetić dosada napisao. Taj jednostavni, gotovo klasični tekst, koji vabi suze, prodahnut akordima zemlje, tuge i očaja; kompozicija ta, pisana za mješoviti zbor, gubi svoju originalnost, snagu i svoju arhitektoniku, ako je izvedena po muškom zboru. »Čaće moj« slušali smo prošle godine u vanrednoj interpretaciji »Trbovljanskog Slavčeka«. Matetićevi zborovi »Brkica« i »Bilo vavek veselo«, muževni u svom humorističnom koloritu, objesni i nenametljivi u ritmu, jedno-

stavni i pregledni u harmonizaciji, prikazuju autora — koji, nažalost — vrlo škrt stvara, — kao jednog od naših prvih kompozitora, koji, poput Mokranjca, Žganjca i Gotovca, pozna u tancine nesamo duh, nego i vanjsku, efektanu opremu zbornog komponisanja. Za Matetićem ne zaostaje nimalo Slavko Zlatić. Njegovi »Istarski narodni dvopjevi«, uz klavirsku pratnju, koja je mjestimice i suvišna, a mjestimice opet upotpunjuje štimung oponašanja »sopela« (klavir i »sopela«!), vanredno su i sa razumijevanjem po autoru donešene. U Matetićevom stilu (ne maniri!) izradjena je i Zlatićeva kompozicija »Suknju sam kupil«, zanašajući, katkad, i na rapso-dijski način obradivanja. Ima tu i skilskih, opasnih, ali ipak sretno prebrodjenih mjesta. Možda smeta neka mala razvučenost, odnosno opetovanje. I Oskar Dev, svojom goričkom narodnom »Kaj b' jaz tebi dave, izaziva spontani pljesak, hvatajući direktni kontakt sa publikom. Adamićeve tri vipavske narodne pjesme: »Od mrtve deklice«, »Vse najljepše rožice« i »Vse rožice rumene« umaraju, donekle, jednoličnošću, ma da su, po svojoj harmonizaciji, interesantne.

Pjevački zbor društva »Istra« iz Zagreba rekrutovan je, mahom, iz redova studenata i, ponajviše radnika. To su pjevači sa žuljevima na rukama, od kojih je vrsni dirigent, Slavko Zlatić, stvorio takove te mogu, iako nesavršeno, savladavati i teže kompozicije. Interesantno je, da taj zbor bolje i sa većim razumijevanjem izvadža Matetića, Deva, Zlatića, nego li Hajdricha, Brajšu i starije autore. Materijal zbora oskudjeva na efektnim i izradjenim glasovima.

NAŠA MLADINA BRATCEM ZA MEJO

Trbovlje, novembra 1935.

Organizacija jugoslovenskih emigranov u Trbovljah je povabila mladino, da napiše spise o neosvobođenih Jugoslovenih. Za najbolje spise so bile določene kot nagrade razne primerne knjige. Mladina se je vabilu odzvala in oddala precej spisov, vsekakor več, kot je bilo naše pričakovanje. V vseh spisih se izraža velika ljubezen naših najmlajših do onih bratov, ki so ostali za mejami. Po vsebini spisov smo mogli ugotoviti, da tudi naša mladina pozna položaj naše manjšine in da nosi v svojih srcih tudi imena naših Mučenikov. Nekateri so svoje spise tudi ilustrirali.

V nedeljo 10. t. m. so bile po kratkem predavanju o življenju šolske mladine v Julijski Krajini razdeljene nagrade. Ker je za vse manjkalo nagrad, so ostali dobili razglednice, ki jih je založil naš akademski klub; tako da ni nihče ostal praznih rok. Naša mladina zasluži pohvalo in priznanje.

V naslednjem objavljamo spis, ki se odlikuje po svojevrstni originalnosti.

Begunci Risba malega učenca

RADI BI VAM POVEDALI...

Radi bi vam povedali, kako nas boli meja, ki teče ob našem Triglavu: mala, rdeča črta na zemljevidih — rasbeljeno žrelo bolest v nas in vas. Na tej strani mi, svobodni v svobodni državi — tam vi, naši dragi bratci in sestre, še tako mladi v okovih robstva. Krivi mejniki so v našem zelenju, črni miličniki skrunijo naša tla z vašim gorjem napojena.

Radi bi vam povedali, da smo sicer učenci kakor vi: se veselimo uspehov, smo nevoljni nad učitelji, kadar pride nova prepoved v igri, vedenju...

V tem pa pozabljamo, koliko je prepovedano vam, ki ne smete izražati, to kar čutite, v naši besedi. Pozabljamo, kako si vi, tovariši in tovarišice tam preko želite naših učiteljev, a vas vzgaja tujec, ki ne razume vaših src, ki hoče, da se navdušujete za ljudi, ki imajo svoje »vzvišene« cilje v tem da vas odtuje vsemu, kar je slovenskega, vsemu, kar še spominja da ste i vi deca Majke Jugoslavije.

In še to bi vam radi povedali, da je v nas upanje, trdna vera, da se bo nekoč premaknila tista meja, tista krivična črta vse do tja in še čez kjer širite in trpite vi — pa najsi bi jo morali s svojo srčno krvjo očistiti. In ta vera, to upanje, ta naša ljubezen do vas nas dela močne pogumne in vstrajne.

Nada Sušnik.

Dosta je bljed i mjestimice prazan. Možda je uzrok tome i trema, a svakako i ona nemoguća Sokolska dvorana, gdje se izvadžači nalaze na istoj razini sa publikom, a trebali bi već radi najprimitivnije akustike, da budu smješteni na povišenom podijumu. Radi ovakove tehničke anomalije gubi se i boja zvuka, otpada efekt i najdiletantskije izvedbe. Dirigent Slavko Zlatić, umjeren u kretnjama, muzičar po temperamentu i po živcima, učinio je sa ovakvim materijalom ono najbolje, što se i dalo učiniti. Od ovakovog zbora ne može se očekivati koncertiranje i muziciranje »Lisinskoga«, »Obilića« ili sofijske »Rodine«. Neke su mu interpretacije možda i malo svojevoljne. Čemu u istarskoj himni ona nepotrebnna pauza nakon uvodne fraze »Predobri Bože?« Isto je tako nerazumljivo, zašto je u Hajdrichovom »Morju Adrijanskom«, u posljednjem stavku, koji je pisan skoro »a la barcarola«, uzet prebrzi tempo? Treba, zaista, pohvaliti soliste g. Molnarija i Šira, koji su Zlatićeve »Istarske narodne dvopjeve« izveli efektno, muzikalno i sigurno, ubravši oduševljeni pljesak publike.

Posjet je bio vrlo dobar — usprkos indolencije sušačke publike u sličnim zgodbama (sjetimo se samo poraznog posjeta povodom nedavnog koncerta »Zagrebačkog kvarteta«) — ali opet ne onako, kako to zaslužuje ovakova institucija, koja skuplja oko sebe izagnanike sa Prokletog Poluotoka, šireći, uz minimalna sredstva i kraj najskućenijih prilika, ljepotu i čar zemlje istarske. Publika je, — što sa simpatijama konstatiramo, — spontano osjetila, da se istarska himna sluša stojeti.

Sušak, 18. novembra 1935.

AKADEMSKA SEKCIJA I. T. G. U BEOGRADU

Već nekoliko godina opaža se sve veći dolazak naših studenata na beogradsko sveučilište, te se je zbog toga prošle godine pokrenula akcija oko osnivanja akademske sekcije kod društva Istra—Trst—Gorica. Do potpunog ostvarenja ove zamisli došlo je februara meseca o. g., kada je izabrana prva uprava. Ali ona nije ispunila zadatak i naša očekivanja onako kako bismo željeli. Prema pravilniku sekcije održala se je 4. novembra 1935. god. druga redovita glavna skupština na kojoj je izabran ovaj odbor:

Pročelnik: Križmančić M., cand. iuris;
tajnik: Boštjančić Frane, stud. iuris;
blagajnik: Zvab Vladimir, stud. tehn.;
odbornici: Ferluga Karmen, cand. phil.
i Kogel Jože, stud. iur.

Nadzorni odbor: Martinčić Abel, cand. iur.;
Duvic Marion, stud. iur. i Ferjančić Danilo, stud. iur.

Tom prilikom govorilo se je o budućem radu, te se je naročito pretresalo pitanje osnivanja samostalnog Akademskog kluba pošto je u projektu nova uredba o univerzitetskim udruženjima prema kojoj ćemo lakše izvesti našu zamisao. Time će nam biti omogućeno jače djelovanje za našu ideju među beogradskim studentima, koji nisu još dovoljno informisani o sudbini našeg naroda. — Brkin.

ODLIKOVANJE DRA EGONA STARETA

Češkoslovaški konzul u Ljubljani g. Minjkovski je izročil v prisotnosti odbora ljubljanske jugoslavensko-čehoslovaške lige in drugih povabljenih gostov predsedniku g. dr. Egonu Staretu visoki red Belega leva III. stopnje, ki mu ga je podelil predsednik češkoslovaške republike T. G. Masaryk. S tem odlikovanjem je bilo tudi z najvišjega mesta bratske republike priznano vneto in uspešno delo, ki ga opravlja g. dr. Stare za jugoslov.-češkoslovaško vzajemnost. G. konzul Minjkovski je v svojem češkem govoru poudarjal osebne zasluge odlikovanca. G. dr. Stare se je z izbranimi besedami zahvalil za visoko počastitev in zagotavljal, da bo slej ko prej posvečal vse svoje moči staremu idealu: jugoslov.-češkoslovaški vzajemnosti. Na odlikovanje poziv so navzočni s trikratnim »živio« počastili prezidenta Masaryka in češkoslovaško republiko. Iskreno čestitamo zaslužnemu delavcu na polju slovanske solidarnosti.

RIJAVEC BO GOSTOVAL V MOSKVI IN LENJINGRADU

Znani operni pevec naš rojak Josip Rijavec je sklenil pogodbo za gostovanje v Moskvi in Lenjingradu.

DRAGOTIN ČESNIK SEDEMESET- LETNIK

Dne 13. t. m. je praznoval svojo sedemdesetletnico Dragotin Česnik, zaslužni šolnik, ki je sedaj v pokojni. Rodil se je v Knežaku na Krasu, služil na Primorskem in Kranjskem, po vojni pa se je preselil za stalno v Jugoslavijo, kjer je še tri leta služboval na Rakeku in Planini, nakar je šel v zaslužni pokoj. — (A. g. s.).

POPRAVEK.

V zadnji številki »Istre« od 15. nov. v članku »Čakavski Slovenci u severni Istri«, je nekaj tiskarskih napak. V drugem stolpcu, pri kraju odstavka je nekaj izpušćenega, tako da je dobio stavek drugi pomen. Stavek bi moral glasniti takole: »Torej slovenski čakavci, razen vasi Poljane in Golc, niso poslovenjeni Hrvatije (Čiči), ampak autohtoni Slovenci, le radi sosedstva z njimi so poprijeli nekaj njihovih izrazov in besedico »ča«. Razen tega neke krajevine označbe so krivo tiskane. Mesto vas Obzor, mora biti Obrov, mesto Gole, Golc in mesto Podbeše, Podbeže. — R. U.

SIRKOV USPEH

»Mariborski Večernik« u kritiki razstave »Brazde« piše: Ustaljen in zrel se nam predstavlja s svojimi 7. deli akad. slikar prof. Albert Sirk. Njegova dela su moćno razgibana, kar doseže većih s preprostimi, a učinkovitim sredstvi (»Po napornem delu«). Mojastrsko se predstavlja tudi kot akvarelist, zlasti s svojim morda najboljšim delom te razstave, z »Ribami«.

Ljubljansko »Jutro« piše: Albert Sirk se je predstavil na tej razstavi s 7 slikami, olji in akvareli, ki ga kažejo u zrelem razvoju, toda še vedno mladostno živahnega in isčočega. U splošnem je ostal pri svojem načinu moćno razgibanega podavanja s trdimi, lomljenimi potezima, ki ustvarjajo dinamiku. Nekoliko se je odmaknil od te smeri le pri akvarelih, zlasti pri »Ribah« ki so izredno moćno delo.

GRUDNOVA »TRŽAŠKIM BRATOM«

V soboto je napolnilo občinstvo prosvetno dvorano Mladike u Ptuj. Posebno mnogo je bilo šolske mladine. Krajevni odbor Jadranske straže je namreć priredil jadranski dan z lepo proslavo. Tretješolac Vošnjak Mitja pa je prav dobro recitiral Grudnovu pesem »Tržaškim bratom«.

JUGOSLOVENSKOJ MATICI U ZAGREBU

mjesto vijenca na odar blagopok. sveučilišnog profesora Dra Karla Radonićića poklonila je obitelj dra Brnčić-Mandić iznos od 300 dinara. Na plemenitom daru zahvaljuje se Banovinski odbor Jugosl. Matice.

USPJELA AKADEMIJA ISTRE U BRODU

Prosvjetno i potporno društvo »Istra« u Slav. Brodu održalo je dne 9. ovog mjeseca u dvorani »Gradjanske Kasine« svoju prvu akademiju, čijoj su priredbi sudjelovali samo članovi društva. Akademija je potpuno uspjela u moralnom i u materijalnom pogledu. Posjeta je bila odlična. Bili su zastupljeni svi šefovi nadležstva kao i predstavnici svih kulturnih i humanih ustanova. Od strane Emigrantskog Saveza iz Beograda je akademiji prisustvovao sam predsjednik Saveza g. Dr. Čok sa saveznim tajnikom. Od strane Prosvjetnog i potpornog društva »Istra« Zagreb prisustvovao je predsjednik društva. Program je bio izveden na zadovoljstvo svih. Sve su točke programa bile istarskog t. j. hrvatskog i slovenačkog značaja.

Akademiju je otvorio društveni tamburaški zbor sa istarskom himnom »Krasna zemlja«. I ako je pomenuti zbor prvi put nastupio, ipak je ovu pjesmu otisvrao na opće zadovoljstvo svih, i bio nagrađen burnim aplauzom. Poslije toga govorio je društveni predsjednik g. Benačić o značaju i cilju ove priredbe kao i o stanju našega naroda pod Italijom poslije ugovora u Rapalu. Iza društvenog predsjednika govorio je savezni predsjednik g. Dr. Čok o potrebi i zadatku organizacije cjelokupne naše emigracije.

Zatim je nastavljen program. Pored tamburaškog zbora prvi put je nastupio i

društveni pjevački zbor. I ako je za sada dosta malen — broji istom 15 članova — ipak je pokazao svoju sposobnost. Otpjevao je »Mažurano moja« od M. Brajše i »Oj Doberdob« od N. Prelovca. Obje su pjesme otpjevane na zadovoljstvo svih i nagrađene dugim aplauzom. Tamburaški zbor otisvrao je još »Kod zabave« (karišik) u kojem su komadu razne naše narodne melodije.

U programu su bile umetnute i deklamacije: »Pjesma porobljenih« od Jos. Kraljića, koju su izveli: J. Gržinić, M. Gržinić i M. Burić. »Siromak« od S. Gregorčiča, deklamovala je M. Mišković na slovenačkom narječju. »Galeotovu pesen« od V. Nazora, deklamovao je N. Defar. Sve su ove pjesme napravile dubok utisak na prisutne.

Kao završetak programa bila je živa slika »Suze Istre« koju su izvele male Istranke. Ova je slika bila popraćena sa himnom »Krasna zemlja«, a izvedena tako, da je publika tražila, da se prikazivačice ponovo pokažu.

Poslije programa bio je ples uz narodno veselje. Tada se pokazalo naroćito raspoloženje, naroćito među članovima »Istre« od kojih su se čule i narodne istarske melodije na »debelo« i na »tanko«, a koje je ovdajšnja publika doćekala burnim aplauzom.

PROSLAVA RAPALLSKOG DANA U KRALJEVICI

Sokolsko društvo Kraljevica proslavilo je dne 17. novembra po podne tužnu proslavu Rapallskog dana. Govornik g. Ante Modrušan istakao je tom prilikom u krupnim potezima znaćenje toga dana, kada je od Jugoslavije bio oćrnut svaki 24. Jugosloven.

Poslije predavanja deklamirao je sokolić Marijan Jurkotić Nazorove istarske pjesme. Sokolice Vinsky »Crni dan« (Katalinić) Turina Davorka (Roblje ljudi — Katalinić), i ućenica Margetić Magda »Škrlatni plašć Rapalo«. Ućenici i Sokolić i Sokolice otpevali su i himnu Istre »Krasna zemlja« i »Oj Slaveni«.

PETNAJSTGDOIŠNJICA RAPALLA

komemorirana je 11. o. m. na večer u Istarskom Akad. klubu. Prisustvovali su članovi kluba i društva Istra. Govorio je Bratulić Vj., aps. iur.

Na komemoraciji Rapalla 12. o. m. u Pućkom sveučilištu govorili su članovi I. A. K. Bratulić V. i Dobrila S.

17. o. m. komemoriralo je Rapallo Slov. Slomšekovo društvo.

Slov. Akad. društvo »Danica« priredilo je 18. o. m. komemorativno sijelo Rapalla, na kome je predavao jedan član I. A. K.

PREDAVANJE O KOLONIJALNOJ POLITICI ITALIJE

je održao u Narodnoj Knjižnici in čitalnici u Zagrebu prof. univ. dr. Ljudmil Hauptmann.

NOVA SLOVENSKA REVIIJA »SLOVANSKI SVET«

in manjšinska vprašanja
V Ljubljani je izšla prva številka nove revije »Slovanski svet«, ki nosi podnaslov »težnje narodne mladine«. Urećajo in izdajajo jo akademiki Leo Stare, Janko Jež in Jože Prochazka. Uprava in uredništvo je u Ljubljani, Selenburgova 7-II., letno stane Din 55.— V uvodu piše:

»Posebno pozornost bomo posvetili narodno- obrambnemu vprašanju našega naroda ter bomo z raznimi temeljnimi članki obrnili pozornost na izredno težak položaj manjšin. Uvesti hoćemo mladino in narodno-obrambno delo, ker se zavedamo, da od nje zavisi rešitev tega za nas tako perećega vprašanja.«

V tej številki je J. Jež prispeval s člankom »Petnajst let Male zveze«, Leo Stare s člankom »Jugoslavlani in Čehoslovaki onstran meje lastnih država«, znani filozof Fr. Veber s »Etika zadružnega gospodarstva«, J. Prochazka pa s člankom »Ljudska štetja u Avstriji in Koroški Slovenci« obenem z zelo pregledno statistiko.

SASTANAK OMLADINSKE SEKCIJE DRUŠTVA »ISTRA«

U subotu, 23. o. m. održaje omladinska sekcija društva »Istra« svoj sastanak sa predavanjem. Predaje br. Tumpić o predratnoj jugoslavenskoj omladini. Sastanak poćinje u 8 sati, a drži se u prostorijama društva »Istre«.

Svaki emigrant mora da ima veliki emigrantski

„JADRANSKI
KOLEDAR“

Velik izbor štiva. Sarađivali najbolji pisci. Mnogobrojne slike. 224 stranice.

Narućite ga još danas!